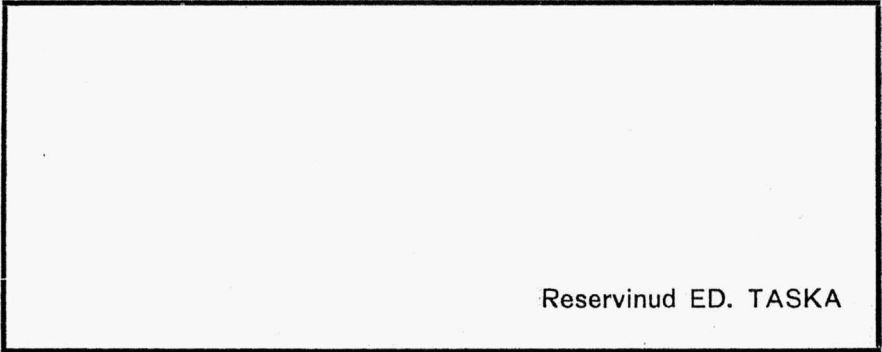
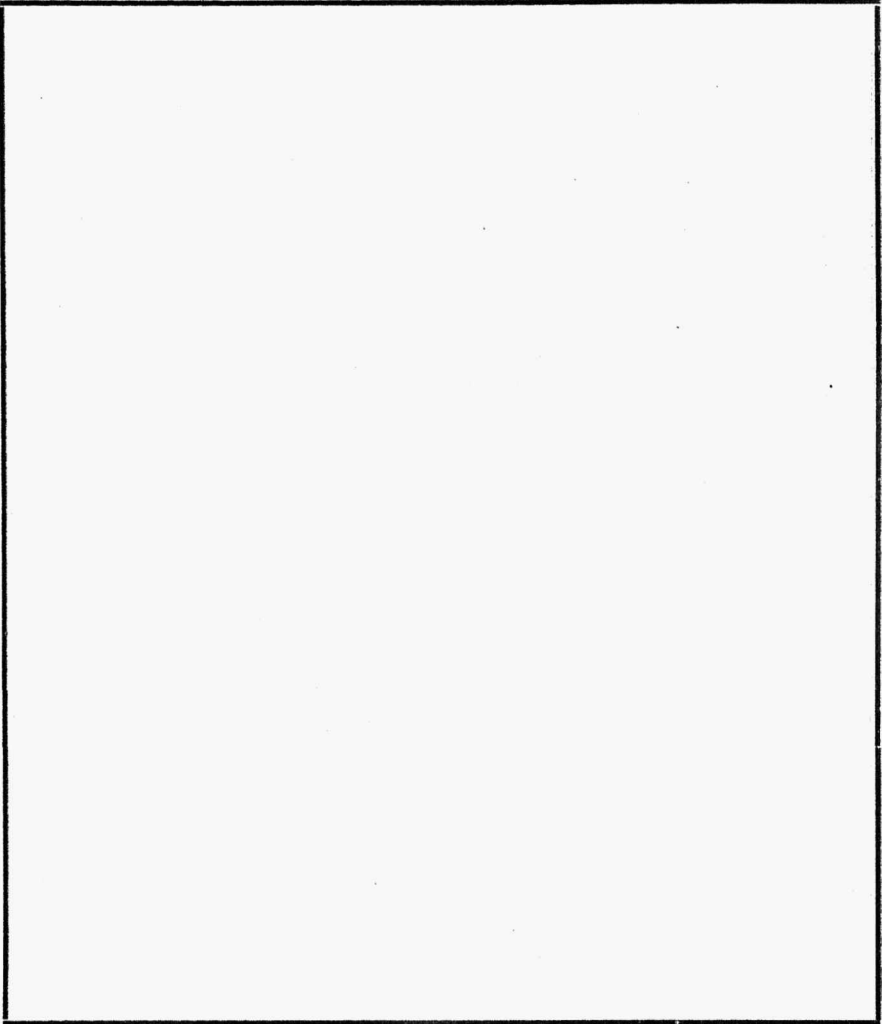

6141

WOMEN

S
6
1
4
1

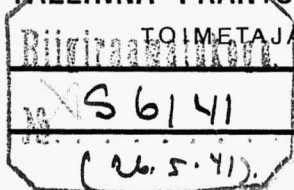

Reservinud ED. TASKA

LUMEN

TALLINNA PRANTSUSE LÜTSEUMI KULTUURRINGI AJAKIRI

TOIMETAJAD: S. KIIVET, P. AARNE, H. RAUMAN

Kevad 1940

57 4664

Dagmar Truuts

3. gümn. kl.

KEVADISED VEED

Kinkudelt, mägedelt pääsevad valla
hõisates sulisevad veed,
kärsitult tormavad nõlvakuilt alla,
ujutavad põldudel teed.

Looklevad ussina tuhanded ojad
heinamaal, aasadel üha,
paiskuvad kevadehõngu täis kojad
kuulda on vete vägevast müha.

Sillerdab sinakalt vesi nii selge
päikese heledais kiirtes,
mahedalt, vallatult lõunatuul julge
kevadet kuulutab hiites.

Hüpleb ja huilatab puhmastes lind,
kevade ootel on iga loom,
mustendab lume alt vabanend pind,
hingib tast ujedalt mulla aroom.

JA KULTUURRING’IST

LUMEN“ purjetab juba kuendat aastat. Niisama vana on meie Kultuurringki. Kuus aastat on küllaltki pikk aeg ühe ajakirja elus.

Ei tea, kas meie kasuks või kahjuks polda harilikult huvitatud niivõrd mingi ajakirja üksiknumbrite arvust, kui just tema ilmumise aastate arvust.

Arvan siiski, et kuus pikka aastat esimese „Lumen’i“ ilmumisest on meile suuremaks auks kui teadmine, et käesolev number on üldse alles kümnes.

Kas ei tundu see viimane arv siiski liiga väikesena meie kooli kohta? Kui jaa — siis milles peitub see saladus, et ei jõuta energilisema tegevuseni? Või on siin süüdi kõikjal — kogu õpilaskonnas populaarseks muutunud „vaimsete huvide mõõnaaeg“?

Need küsimused väärivad tõsist kaalutlemist — õigete lahenduste leidmist — ja viimaste põhjal senise loiduse kõrvaldamist.

Olen juba teist aastat Kultuurringi juhtimisest kui ka „Lumen’i“ toimetamisest osa võtnud ja julgen otsustada seniste kogemuste põhjal, et laiemal õpilaskonna huvi on allpool igasugust kriitikat. Leidub ainult üksikuid, kes oleksid nõus ka millekski tõsisemaks, kuid peagi lakkavad ka need tegutsemast — ei taheta olla erand teiste seas.

Lugu on tõesti halb. „Tuleviku Radade“ poolt korraldatud ringküsimusest (umbes samal teemal) ilmnes suuremas enamuses arvamine, et süüdi on praegune ajavaim oma sõdade ja madala mentaliteediga. Ainult üksikud püüdsid veenvate sõnadega tõestada, et meie noorsoo vaimsete huvidega on kõik korras, et polevat mingit mandumist — vaid tulevat püüda „edasi samas vaimus“.

(Mulle on jäänud see veel tänini tumedaks, kas oli püütud sarnaste väidetega saavutada mõnusat huumorit, või tulid need arusaamised südamest.)

Olgu kuidas on — aga midagi tuleb ette võtta.

Ei tohi unustada tuntud vanasõna „Mida Juku külvab, seda Juhan lõikab“. Ja tegevus kooli õpilasingides on just õige ala meie noortele. Siin tegutsedes iseseisvaina teiste kaasõppurite õhutusel — me kasvame enesele märkamatuult teovõimsaiks inimesiks, kelleks unistame saada.

Soovin veel lõppeks, et Kultuurringi ja „Lumen’i“ juhid püüaksid edaspidi paremini kõrgemate eesmärkide poole, kui meie seda suutsime.

Meie lahkume peagi — ja pärandame meile armsaks saanud „Lumen’i“ skeptri oma väärikaile järglasile.

A. H. Tammsaare †

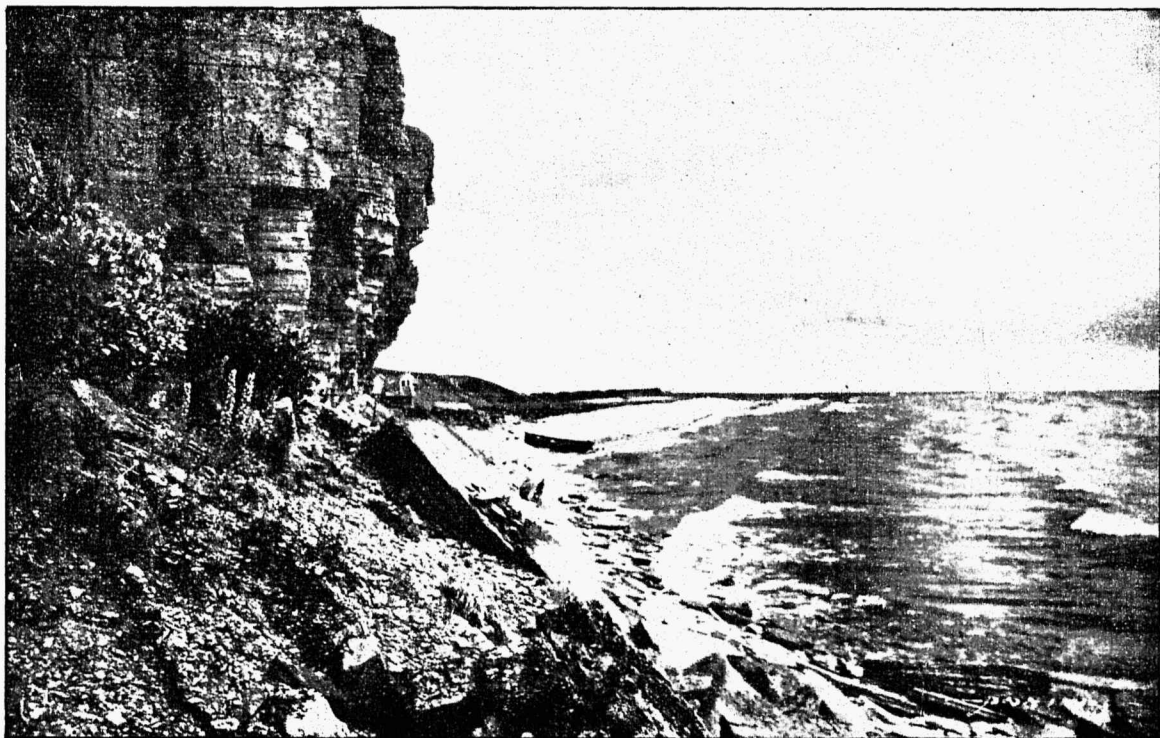
A. H. TAMMSAARE

AJARATAS VEEREB... INI-
MESI SÜNNIB JA SUREB.
PALJUD, VÄGA PALJUD
SUREVAD VAIKSELT, JÄLJETULT
— NII NAGU NAD OLID ELA-
NUDKI. OLI — AGA ENAM POLE.

NÕNDA EI ELANUD EGA SUR-
NUD A. H. TAMMSAARE. TEMA
SURM — JÄRSK JA OOTAMATU —
LÖIKAS VAHEDA NOANA VERISE
HAAVA KOGU EESTI RAHVA
HINGE. SEE HOOP OLI KOHU-
TAV JA VÕIMAS, ENT SIISKI
VÕIMETU! TAMMSAARE MÄLES-
TUST EI SUUDA MELT RÕOVI-
DA SURM! EI! SELLEKS EI PIISA
SURMA KARMIST LÖÖGIST.

TAMMSAARE ELAS JA
TÖÖTAS, MUUTES EESTI
RAHVALE ELAVAKS OMA
TÖÖD. NÜÜDE ELAVADEDA-
SI TAMMSAARE TEOSSED
TAASTADES ELAVAKS KA-
DUNUD SUURVAIMU.

VÄHESED ON SAAVUTANUD
OMA ELU JOOKSUL ÜLERIIGI-
LISE JA VEEL LAIAULATUS-
LIKUMAGI KUULSUSE — TAMM-
SAARE SAAVUTAS SELLE.

VEEL VÄHEM LEIDUB NEID,
KELLELE NENDE ELUS OLLES
PÜSTITATAKSE MÄLESTUSSAM-
MAS — TAMMSAARELE PÜSTI-
TATI SEE.

MÕJUVAIMA JA PÜSIVAIMA
KÕIGIST AUSAMBAIST RAIUS
AGA KIRJANIK ISE OMA RO-
MAANIGA „TÕDE JA ÕIGUS“.
SEE ON SAMMAS, MIDA EI SUU-
DA KÕIGUTADA JALALT EI SÕ-
JAD EGA MEELSUSED, EI MAA-
ILMAVAATED EGA AASTAD, SEE
JÄÄB KAPITAALSEKS TEOSEKS
NII EESTI KUI KA MAAILMA-
KIRJANDUSES.

ENNÄE INIMESI!

IGAL pühapäeval ronis Ilmar paraadukse kõrgele trepile, et oodata onu Akseli tulekut. Aksel, põline vanapoiss, töötas veel kahe aasta eest meistrina lauavabrikus, määrati aga silmavigastuse pärast pensionile. Selle silmaga oli lugu küll üsna tume. Naabri-Ants ütles kord Ilmarile, et see õnnetus vabrikus on puha välja mõeldud — Aksel olevat oma silma kahvliga välja torganud. Seda ütelnud Koogaste Teeli Antsu emale. Eks ta ju võinud tõsi olla ka, sest Aksel vehkis söögilauas alati enda ümber ja linnarahvas nimetas teda selja taga ikka „kahvlikangelaseks“. Aksel käis nüüd igal pühapäeval oma sugulasi vaatamas. Ta tuli alati lõunaks, sest Ilmari ema oskas teha väga maitsevaid pannkooke. Kõrvaltänavast paistiski onu Akseli kogukas kere ja Ilmar jooksis sellest emale teatama. Ilmar kartis natuke Akselit, sest see näis üsna õudne oma ühe liikumatu ja teise vilkalt keerleva silmaga. Ilmar läks siis ja istus puhveti ja voodi vahelisse nurka oma mänguasjade kastile. Säält oli hea teisi vaadata, ilma et teda tähele oleks pandud. Juba tuligi onu Aksel tuppa. Tal oli alati must kuub seljas ja triibulised püksid jalas. Need püksid olid aga natuke lühikesed ja sellepärast jäi hästi läikimaviksitud nõorsaabaste ja pükste vahele lai riba puna-valgetriibulisi villaseid sokke. Onu tuli Ilmari juurde, võttis ta käe ja ütles alati: „Noh, Ilmar, sa oled jälle pisut pikemaks kasvanud“. Ilmaril oli natuke paha ja piinlik olla. Pealegi oli onu käsi krobeline ja kõva nagu liivapaber. Oli tunne, nagu hoiaks Ilmar käes suurt tükki sooja puukoort. Siis istus onu toolile ja tegi pintsakunööbid eest lahti. Küllap vist sellepärast, et pintsaku all oli tal ilus sametvest, mida tema kummis kõht nii kenasti pingutas. Varsti peale seda käis jälle uks ja tulija kilkavast häälest tundis Ilmar ära Adeele Koogaste. See oli 50-aastane aedniku lesk, kes elas Ilmari vastasmajakeses. Alati istus ta oma toas akna all ja silmitses harvu möödaminejaid. Kui onu Aksel Ilmari isa juurde tuli, hüüdis Teeli alati: „Tere lõunast, härra meister!“ Nüüd tuli ta uksest sisse ja koos temaga tungis tuppa kopitanud riide ja naftaliimi lõhna. Tal oli muidu kaela all suur rasvalott, aga kui ta söögituppa astus, tõstis ta pea hästi kõrgele ja hoidis seda kogu aja kramplikult püsti. Teeli hakkas nüüd isa ja onuga juutu vestma. Aksel seletas midagi poliitikast ja diplomaatidest, seejuures vehkis ta käega nagu söögiajal kahvliga. Rääkides kogunes talle suhu sülg, mida ta siis hoolega alla neelas. Aga sellest hoolimata võis Ilmar vastu valgust näha, kuidas onu suust lendasid väikesed ümmargused süljetükikesed. Need lendlesid kirjude seebimullikestena mitmevärviliselt läkides akna

poole. Suurem osa langes kohe jälle onu jalgade ette maha, mõned väiksemad lendasid aga aknani ja jäid aknaklaasi külge kinni. Siis aga tuli kohe üks kärbes, istus otse seebimulli peale ja hakkas seda isuga sööma. Tema ümber lendlesid aga kaeblevalt pirisedes teised kärbsed ja varitsesid uusi süljemullikesi.

Vahel, kui isa midagi naljakat ütles, ajas onu oma pea kuklasse ja naeris kõva häälega. Seejuures tekkis tal kukla kohale paks läikivalt punakas rasvavolt, millele ema hommikuti mune peale kloppis, ja Ilmar tundis nagu kerget peki kõrbelõhna. Naerdes ajas onu suu laiali, kust paistis kollakasmusti hambatüükaid, ja terve ta nägu tõmbus kipra, nagu vana saapanahk, silmad muutusid imekitsaiks ja kollakad vuntsid tõmbusid ülespoole. Ilmarile ajas see kangesti naeru peale, sest onu oli siis väga selle haigutava hülge moodi, kelle pilt tal oli loodusteaduse raamatus. Ka Teeli kõhistas naeru kaasa, küll õige ettevaatlikult, aga ikkagi tekkis tal kaela alla just samasugune rasvalott nagu onul kuklasse. Teeli oli siis jälle magava pardi moodi.

Ema tõi söögi lauale ja kõik asusid sööma. Onu asus kohe suure hooga söögi kallale, sealjuures rääkis ta ikka Ilmarile nii mõistmatut juttu ja ta kahvel vehkis hoogsalt kaasa. Teeli näksis ka vahel mõne suutäie, rohkem aga noogutas ta onu jutule kaasa ja lisas mõne kiitva sõna onu jutu sekka. Ta ei vaielnud kunagi onule vastu, nagu isa seda tegi, vaid asus alati onu kaitsema.

Kui ema magussöögiks pannkooke tõi, ohkas onu, avas oma sametvesti alumise nõöbi ja asus pannkookide kallale, mis olid tema maiustoiduks. Ta oskas neid väga osavasti süüa: valas koogile paksult võid, keerarullid, hammustas paar korda, ja pannkook oligi otsas. Vaid natuke võid tilkus talle seejuures lõua otsa — ja iga pannkoogi järele pühkis ta puna-roheliste ruutudega taskurätiga suud. Sellest hoolimata läikis tal lõug nagu Ilmari vanade koolipükste tagumik. Kui pannkoogid olid otsas, ohkas onu õige sügavalt ja avas veel ühe vestinõöbi. Nüüd ei kõnelnud ta enam, vaid kuulas Teeli juttu. See kiitis ta ilusat vesti, ta kahekordset maja linnaserval, ta head isu ja tervist. Onu aina kuulas ja nohises vahel laisalt läbi nina, nagu seda tegi vana emis Antsu juures, kui ta täissöönuna lamas oma sulunurgas ja Ants tal rehaga selga sügas.

Vähehaaval oli pimedaks läinud. Toasolijate näod muutusid ähmas-tekts. Teeli laskis vahel pea rinnale vajuda, tõstis aga selle kähku kõrgele, kui onu tema poole juhtus vaatama. Ilmar muutus uniseks ja ema viis ta magama. Sel ööl nägi Ilmar õige imelikku und...

...Ema oli ostnud turult süldikeetmiskes seapea ja hakkas seda köögilaual lõikama. Korraga oli laual seapea asemel hoopis onu Akseli pea. Ema aga lõikas edasi ja onu Aksel karjus kui põrsas aia vahel. Siis jälle lendas Ilmar nagu pääsuke linna kohal. Seal nägi ta Teelit. See lendas, oksake suus, onu Akseli maja katusele ja hakkas sinna pesa ehitama. Küll loopis onu Aksel teda kividega, aga Teeli ei teinud sest väljagi. Nüüd ärkas Ilmar ega näinudki, mis edasi juhtus.

Järgmisel pühapäeval ei saanud Ilmar enam minna trepile onu Akselit ootama, sest ta läks isa ja emaga Teeli ja onu Akseli pulma.

BERLIIN

Möödunud suvel võttis Eesti esindajana osa Suure Prantsuse revolutsiooni 150. aastapäeva pidustusist ka 8 meie kooli õpilast.

Selle matka muljeist jutustavad Stella Kiiwet, Nora Lossmann ja Ate Kurvits käesolevas „Lumen'is“.

TOIMETUS.

MOODUNUD aasta 5. juunil pärast lõunat seisis sadamakail rühm inimesi, kel oli käsil liigutav, aga kärrikas jumalagajätmine, nii et õhk otse sumises paljudest ütlustest.

„Ära unusta kirjutamast!“ — „Too mulle midagi ilusat kaasa!“ — „Vaata, et sa merehaigeks ei jää!“ — „Mõtle ka vahel minu peale, kui sul hästi läheb!“ — „Õnnelikku reisi!“

See polnud kellegi väike ja tähtsusetu jumalagajätmine. Hoopis vastupidi — eesti noorsoo esindajad sõitsid ju Pariisi Suure Prantsuse revolutsiooni 150. aastapäeva pidustustele. Õhetavate palete ja ootusest säravate silmadega jäeti saatjatega jumalaga. Saatjaid — neid oli mitmet liiki: ühel isa-ema, teisel õed-vennad, kolmandal armsad sugulased, neljandal lahked tuttavad, mõnel isegi austaja lillekimbu ja šokolaadikarbiga.

Mind olid saatma tulnud isa ja ema. Ema jagas rutuga veel viimaseid õpetusi, manitsusi ja häid soove, mis aga läksid ühest kõrvast sisse, teisest välja, sest mõtted olid suurest ärevusest juba ei

tea, kus. Siis ulatasin emale parema ja vasaku põse lahkumisuudluseks — isa leppis otsaesisega — kahmasin kohvrid kätte ja liikusin ühes teistega kitsast treppi mööda „Rügen'i“ pardale. Tundsin oma jalge all juba tükikest välismaad, olgugi et Saksa-maad.

Ja siis tuli see, mis tulema pidi: trepp tõmmati üles, trossid langesid vette, ja laev hakkas sadamakaist eemalduma. Kauaoodatud suureis oli alanud.

Esimesel päeval oli raske jõuda selgusele, kes kõik meie ekskursiooni kuulusid, sest peale meie oli laeval veel teisi eestlasi. Meid oli kokku umbes 24, kusjuures õrnem sugu oli tugevas ülekaalus, meesperet oli ainult seitse liiget. Enamjaol ekskursiooni liikmeist oli või oli olnud lähemaid suhteid meie armsa kooliga. Esmajoones kohe meie juhid hr. direktor ja pr. Kann ning kassameister hr. Meikop; õpilaste arvukat peret esindasid kuus tütarlast. Vilistlasi oli neli. Neile järgnes kolm õpilast Tartust, kaks noorhärnat Vestholmi gümnaasiumist ja kuus tundmatut.

Aegamööda õppisime üksteist tundma, peamiselt küll söögiaegadel, sest meile olid varutud oma lauad.

Jah, need söögiajad, need moodustasid küll eri peatüki meie elus laeval. Nii hästi süüa saab vist küll harva. Ootasime alati kannatamatusega söögigongi löömist, ja mõni hakkas kohe pärast sööki järgmisest söömaajast unistama.

Igavust me laeval küll kordagi ei tundnud. Need poolteist päeva ja kaks ööd kadusid otse imekiirelt. Päevitasime lamamistoolidel ja kuulasime raadiot või toetusime reelingule, muidugi mitte, et kalu toita, vait et nautida lainete mängu. Lainetus polnud sugugi tugev, võis peagu ütelda, et seda polnudki. Ootasime põnevusega tormi, kuid seda kahjuks ei tulnud. Ainult lainetus läks öösel pisut tugevamaks, nii et voodieesriided liikusid edasi-tagasi nagu tuules ja hambaharjad veeklaasides andsid kummalist öökontserti. Sellele lisandus veel kahtlane nägin, lainete kohin, masinate mürin ja laeva suigutav rapumine. Küll oli siis mugav pehmes soojas koikus lamada.

Viimasel õhtul korraldati laeval lahkumispidu, millest meie viiekesi osa ei võtnud, sest järgmisel hommikul tuli juba kella 5 paigu tõusta. See oli küll raske toiming, aga muud ei jäänud üle — sel hommikul oli eine kell 6.

Peale sööki ronisime laevalaele nautima Saksamaa looduseilu ja kuulsa Oderi kauneid kaldaid. Laev pidi nimelt enne Stettini jõudmist sõitma 3 tundi Oderi jõge pidi. Laevalael oli juba hulk rahvast ees. Kõik seisid reelingu ääres ja uurisid ümbrust. Sakslased väljendasid kõval häälel sügavat vaimus-

tust oma maa haruldase ilu üle. Ma ei leidnud seal küll midagi eriliselt ilusat: lage maa põldude ja heinamaade all ilma ühegi puuta, välja arvatud mõni üksik pöösas või paju vee ääres.

Kell 8 jõudsimme sadamasse. Tollil teati juba meie tulekust. Seepärast lasti meid läbi peagu ilma kohvrite läbiotsimisteta. Küsiti ainult: „Haben Sie Butter, Zigaretten, Schokolade, Wurst?“, millele vastati harilikult: „Ein biszchen!“ või lihtsalt: „Nein!“

Ja siis läks sõit autodega jaama. Imelikul kombel teati ka seal, et meie oleme tulemas. Berliini mineval rongil anti meile kasutada 2. kl. vagun, olgugi et meil olid 3. kl. piletid.

Rong kihutas koledal kombel. Pealegi istusime veel viimases vagunis, nii et saime küllalt vintsutada ja loksutada kahe tunni pikkuse sõidu kestel. Sellele vaatamata tundsimme end väga mugavasti.

„Aussteigen, bitte! Wir sind in Berlin!“ Vaguniuks kisti lahti ja berliinlasele omane sügav kurguhääl, mis kuulus raudteeametniku mütsi kandvale peale, teatas meile, et olime saabunud Saksamaa pealinna. Istusime alles rahulikult kohtadel, sest me ei teadnud tõesti arvata, kas olime juba Stettiner Bahnhof'is või mõnes eeslinna jaamakases. Alles peroonile astudes veendusime, et olime ikka tõesti õiges kohas. Ule veduri ja pika vagunite rea kummus kõrge katusealune, mis aga ometi meieni ei ulatunud. Sõitsime ju viimases vagunis.

Äkki tormasid meie poole kaks tuttavat kogu — kaks eestlast. Õieti oli mulle tuttav ainult esimene, see kuulus nimelt ühele meie kooli vilistlasele (täpsemalt vilistlannale), kes oli laeva ase-

mele valinud rongisõidu. Teise isiku juures oli mulle tuttav ainult see keel, mida ta rääkis.

Jälleenägemine oli muidugi väga liigutav ja küsimusterohke. Viimaks saime nii kaugele, et hakkasime liikuma. Kõige ees käis meie rongiga saabunud kaaslane, kes oli päralt jõudnud kahe tunni eest ja tundis muidugi juba linna ja kõige otsemat teed Friedrichstrassenbahnhof'i. Sinna pidime nimelt minema, et õhtul kell 11 jälle edasi sõita — Belgia poole.

Kaaluti küsimust, kas sõita autodega, aga sellest loobuti majanduslikel põhjusil. Pealegi seletas meie noor „führer“, et teine jaam ei olevat mitte kaugel. Ja nii hakkaski 25-pealine delegatsioon tema järele liikuma. Õigemini küll jooksmas, sest meie juhil olid väga väledad jalad. Teiseks polnud tal raskeid kohvreid ega muid pakke peale rahakoti käevangus. Meil oli aga ühes käes suur, teises väike kohver ja seljas mantel, olgugi et oli kaunis palav ilm. Imestamisväärne, kui rasked olid kohvrid! Ometi olid nad ju ainult pooleni täidetud, et ruumi jätta Pariisis ostetavale kraamile.

Vähehaaval hakkas kihutajate salk hõrenema. Ja viimaks leidis meie juht, et ta sammub ainult kahe-kolme saatel mööda tänavat. Tehti peatus. Sääraseid hingetõmbamise momente oldi sunnitud tegema paar korda meie vaevarikka teekonna kestel. Ometi, kui sihtkohta, s. o. Friedrichstrassenbahnhof'i jõuti, oli osa jäljetult kadunud. Et jaam oli suur ja lai, käsutati meie vähesed meessoost isikud „kadunud lambaid“ otsima. Naispere aga istus kohvritele ja lehvitas pitstaskurätte enese jahutamise otstarbel.

Kui kõik jälle olid õnnelikult koos, viidi kohvrid hoiuruumi. Ja siis mindi Aschingeri juure sööma, sest kohud olid kaunis tühjad: viimasest söömaajast laeval oli möödunud kaheksa tundi. Ometi ei hakanudki kõik sööma. Osa jõi ainult õlut. Ma ei tea, kas janu pärast, kokkuhoiu mõttes või seepärast, et maitsta ka kord seda kuulsat Saksamaa õlut. Mõni võib-olla ka seepärast, et kaaslane tema kõrval sama tellis. Meie kolmekesi, s. o. minu kaks kooliõde ja mina, jõime igatahes selle mõttega, et raha kokku hoida, sest toidukaardil olevad hinnad näisid meie kohutavalt kõrgetena (polnud ju meie rahanduslik seisukord kuigi hiilgav — ainult 10 marka, mis pidi meid teenima ka tagasisõidul). Pealegi oli meil kolme peale kaasas väike kohver toidumoonaga, mida meie armsad emad olid kaasa pannud just Saksamaa jaoks, kus, nagu anekdoot jutustab, isegi siga midagi süüa ei saa, sest solk süüakse ise ära. Kohvrit me siiski siin avada ei usaldanud.

Pärast „lõunasööki“ koguneti tänavanurgale, et nõu pidada, kuhu minna. Ühed tahtsid oste teha, teised jälle kohe Zoo'sse, ülikuulsasse Berliini loomaaeda, võõramaa loomi imetlema asuda. Ostupalavikust haaratud oli aga rohkem, ja nii hakkasimegi sammuma kaubamaja poole.

Esimene peatus tehti Leiseri äri kohal. Naispere voolas sisse sukki ostma, lubades mitte väga kaua ära olla. Kuna sukkade osakonnas oli ainult üks müüjanna, aga meid viieteistkümne ümber, võttis ikka aega, enne kui kõikide soovid olid rahuldatud.

Kuid ega siis meie kangemal sool polnud kannatust! Iga natukese aja järele ilmus käskjal

Saabumine jaama

Soovetäitev kuhu Brüsselis

teatama, et me viitvat liiga palju aega. Ja kui me siis viimaks jälle tänavale jõudsim, märkasime, et ootajail olid kurjakuulutavad näod ees. Varsti lõhkeski pomm. Hr. direktor teatas, et nüüd minnakse otsekohe Zoosse. Kaubamajja minek ei tulevat enam kõne allagi. Sealt me küll enne õhtut, nagu juba arvata võib, välja ei saaks.

Piiratud igast küljest parastavate nägudega, hakkasime sammuma tagasi Friedrichstrassenbahnhof'i poole. Meie kolme südamed olid aga juba täitunud uute materiaalset laadi lootustega. Zoos avanes meil nimelt võimalus asuda kord ometi toidukohvrikese sisu hävitamisele.

Sõitsime kohale „maa-aluse raudteega“, mis aga kordagi maa alla ei laskunud. Käisime pool tundi ümber loomaia müüride otsides sissepääsu. Pika marssimise ja mitme teepärimise järele jõudsim peavärava ette, kus meid vastu võtsid kaks kivisse raiutud elevanti ja silt „Juden Eintritt verboten“. Hellitasime lootust alandatud hindadega sisse pääseda, kuid võta näpust! Küll juba

sakslased asja tunnevad. Soodustused olid maksivad 50-liikmelisele ekskursioonile, meid oli aga ainult 25. Nii maksime igaüks täishinna — 1 mark.

Niipea kui olime läbi värava, hakkasid kõikide silmad otsima istevõimalusi ja meie kolme omad vaikset nurgakest lõunatamise jaoks. Sealt paistiski kaugelt lehtla moodi ehitis. Tormasime ligemale. See oligi lehtla ja ka kauris vaikne nurgake, sest sees istusid ainult kaks „saksa tantat“. Kuid seal pörkasime tagasi: lehtla väljanikerdatud rõdu äärel oli kinnitatud silt: „Eintritt für Kinder verboten.“ Ei usaldanud enam siseneda. Mine tea, keda need sakslased lasteks tavatsevad tembeldada!

Vahepeal olid teised istet võtnud rohelistel klapptoolidel, mis palistasid teed mõlemalt poolt. Minut hiljem vajasime ka meie nende.

Kuus kätt haaras söögikohvri järele. Ja siis käis kõik ameerikalikus tempos. Üks lõi kas leiba, teine määris võid ja kolmas jagas vorsti. Meie tegutsemine ei jäänud märkamata meie kaaslaste

poolt. Ja varsti hakkas meil olema sõpru, kes langesid ohtes meie kõrvale toolile ja kurtsid minestaja häälega, et nad ei olevat juba 10 tundi midagi söönud ja et nende jalad olevat nõrkusest juba kokkuvajumise staadiumis. Kuna meie ei olnud kadedad ja kuna nad väga haledaid ja südantlõhestavaid nägusid enesele ette oskasid manada, jagasime nendega seda, mis meil oli. Ja jõud tuli neisse tagasi. Ja meie kõik leidsime, et elu on siiski ilus!

Hakkasime jälle kuulma ja nägema, mis meie ümber sündis. Kostasid igasugused mõirged ja hääliitsused, üle kõige aga kisen-das raadio-häälekõvendaja.

Meist vasakul, teispool muru-platsi oli kõrge kalju, paar kivi-mürakat ja liiva ning mitu majesteeitlikult edasi-tagasi jalutavat lõvi. See pidi kujutama tükikest kaljukõrbe. Kuna lõvid on karde-tavad loomad, oli kaljukõrb piira-tud sügava ja laia veekraaviga.

Algas parajasti vist mingisu-gune etendus, sest ühele kivimü-rakale ilmus keegi säärikutes mees ja laksutas meeleheitlikult piitsa. Siis tulid lõvid hanereas ja ase-tusid kaares mehe ette kivide otsa. Rohkem me ei näinud, sest rahvamüür kerkis meie ette. Tun-gisime ligemale. See ei aidanud aga palju. Kuulsime ainult laksu-vaid piitsalööke ja plaksutasime käsi, kui teised seda tegid. Vahe-tevahel nägime siiski mõne lõvi pead ja lopsakat lakka. Kui rah-vamurd laiali valgus, teadsime, et ettekanne oli läbi.

Eemal oli jälle mingi rahvako-gunemine. Meie kõrval mainis keegi, et olevat loomade söötmise aeg. Kihutasime ka sinna, et seda huvitavat toimingut jälgida. Aga juba rahvas jooksis edasi. Jook-sime ka. Aga jõudsime igale

poole ikka selleks ajaks, kui tei-sed juba edasi kihutasid. Toideti igasuguseid vee-elukaid, nagu hül-jes, mereelevant, merelõvi j. t. Neile olid ehitatud suured bassei-nid kaljude vahele, kus nad en-nast tundsid arvatavasti väga mu-gavasti.

Läbisime aegamööda terve loo-maia. See oli väga raske toiming, sest loomaaed oli hirmus suur. Mitu korda eksisime ära: läksime, läksime ja viimaks olime jälle kaelkirjakute aia ees või huntide puuri juures.

Ma ei hakka siin kõiki loomi kirjeldama, sest siis kuluks mul selleks pool päeva. Teiseks on igaüks kas kinos džunglifilmides või koolis zooloogia tunnis neid imeväärseid võõramaa elukaid tundma õppinud.

Inimesi näis kõige rohkem hu-vitavat ahvide suguselts. Nende puuride ees oli ikka suur murd. Seal oli näiteks üks väike ahv, kes imetles end kogu aeg pisike-st taskupeeglist. Teine otsis oma abikaasa seljast „allüürnik-ke“, tappis need ja sõi ära.

Ühe puuri ees pakkus keegi vanem daam ahvile kompvেকে. Paremas käes hoidis ta parajasti ühte, mida ta ettevaatlikult puu-rile lähendas. Kompvekikotti hoi-dis ta teises käes. Ahvi aga ei meelitanud sugugi see üks daami näppude vahel. Akilise liigutuse-ga pistis ta oma esijäseme trellide vahelt välja ja kahmas terve kompvekikoti enda kätte. Pealt-vaatajad naersid heameelest ja kahjurõõmust. „Fui, milline hä-bematus!“ karjatas daam (muidugi saksa keeles). Siis võttis ahv hoogu ja sülitas talle läbi võres-tiku otse näkku. Ehmatusest võ-patas daam, teda näis tabavat minestushoog, sest ta langes juba poolkaares tahapoole. Keegi hak-

kas karjuma, segadus suurenes. Siis taipas daam nähtavasti, et minestamine ei sobi enam käesolevasse sajandisse. Ta võttis end kokku ja lahkus vankuval sammul sündmuskohalt, arusaamatuid sõnu enese ette pomisedes.

Paari tunni pärast kogunesime jälle rohelistele klapptoolidele puhkama. Algas elav kaartide kirjutamine. Kaardid muretseti ligidalt putkast, aga margid vastavast automaadist — nii oli põnevam. Kirjutusabinõusid ehk täitesulepäid oli paar tükki kambara peale. Seepärast määrati aegsasti järjekord kindlaks, et mitte vaidlemisi ei tuleks.

Kui kord minu kätte jõudis, läksin selle kalli varandusega ehk sullepeaga pisut teistest eemale, et mind keegi ei segaks: tahtsin kaardi peale kokkuvõtlikult ära mahutada võimalikult palju mõtteid, ja see vajas pisut peaga töötamist.

Vaevalt aga sain kirjutatud „Armsad vanemad“, kui juba paar kaaslast minu kõrvale istus ja alustas: „Tee rutem! Ära mõtle nii kaua! Millal meie siis veel oma kaardid valmis saame! Kirjuta ometi!..“ Pea läks äkki nii tühjaks, et ei tulnud meele ühtegi korralikku lauset.

Kaardi kirjutasin ikka valmis, aga seda oli kodus eneselgi piinlik lugeda.

Kirjutamine lõpetatud, kolasime veel paar tundi loomade keskel ringi. Ja siis jätsime selle käre rikka paigaga jumalaga.

Läksime jala — ei tea, kuhu. Ilm oli vahepeal pimenenud, nii et tänavad olid juba valgustatud. Lühidalt — Berliin säras tulede meres! See oli vististi üks peatänavaid, sest liiklemine, eriti edasitagasi laveerimine oli siin kaunis elav. Kõnniteed olid üsna

laiad, kuid kolmveerand neist olid tänavakohvikute all. See oli nii väga Pariisi moodi — kohvik kohviku küljes kinni.

Meie noormehed vahtisid väga elavalt ringi. Ja kui me julgesime küsida, mis neid nii kangesti huvitab, saime väga kummalise vastuse: nad lugevat ilusaid naisi, kuid kogu päeva jooksul olevat nad ainult kolme kohanud, needki olnud vist välismaalased. Ja sellele järgnes kiidulaul eesti naistele.

Me tundsim eennast siin võõra rahva seas väga vabana: arvustasime kõva häälega kõike, mis meile ei meeldinud, ja kõiki, kes meile näisid tähelepanuväärsetena. Meil oli hea meel, et olime eestlased ja kõnelesime ühe väikesese riigi emakeelt, mida siin linnas ei tuntud ega räägitud. Prantslasel või inglasel oleks juba pidanud olema tublisti häbematust, et julgeda nii avalikult märkusi teha vastutulijate kohta. Meie aga ei tahtnud sugugi häbematud olla. Me ainult nautisime seda ainulaadset olukorda, et meid keegi ei mõistnud.

Kuulsime, et meie taga — seal olid nimelt need, kes enne hoolega ilusaid naisi lugesid — keerles jutt sama teema ümber. Need näisid olevat meiega ühel meelel. Ka neile meeldis iga asja kohta vabalt arvamist avaldada ja märkusi teha. Eriti näis neid veetlevat söimamine, sest seda võimalust nad toonitasid mitu korda.

Meie edasilikumises oli tekkinud seisak. Vist vaidlesid jälle meie juhid (nende poolest olime kaunis rikkad). Lõppes sellega, et tegime täispöörde ja marssisime tuldud teed tagasi — Zoo müüride poole.

Äkki kihutas meie juure paar meie kangema soo esindajat (jäl-

le need iluduste lugejad). Nad olid näost punased ja vaatasid aeg-ajalt üle õla tagasi. Ja siis algas üks segane seletamine, mis oli kokkuvõttes umbes järgmine: nad kõndinud ja nende kõrval kõndinud keegi härra väga omapärase näoga. Siis maininud üks neist: „Vaata, küll sel mehel on tore nägu peas!“ Mees aga tõstnud oma palge nende poole ja küsinud külma rahuga selges eesti keeles: „Kas on ikka nii tore või? Ärge arvake, et te ainukesed eestlased Berliinis olete.“

Kui me olime juba nende arvates küllalt kuulnud, kihutasid nad edasi, et ka teistele seda hirmsat sissekukkumist kuulutada. Varsti oli igaüks sellest informeeritud. Nüüd osutus, et nii mõnigi oli päeva jooksul läbi elanud samalaadseid sissekukkumisi. Ja üksmeelne otsus oli — tuleb olla ettevaatlikum oma sõnadega.

Siis märkasime, et istusime jälle vagunis ja sõitsime tagasi Friedrichstrassenbahnhof'i poole.

Nüüd venisime mööda Berliini peatänavat, muidugi linna vaatamise otstarbel. See tänav, ehk peenema rahva keeles bulvar, oli nimelt Unter den Linden ehk eesti keeles „pärnade all“. Ometi ei näinud me kuskil nii suuri pärni, mille all oleks võinud jalutada. Olid ainult mingisugused äbarikud peenikese tüve ja hästi ärapüगतud lehestikuga. Pärast kuulsin kuskilt, et vanad pärnad olla 1936. a. Olümpiamängude puhul ümber istutatud staadioni ligidale. Uued asemele istutatud pärnad aga olid veel liiga väikesed, et aus hoida tänava nime.

Imelikul kombel oli siin liikumine õhtuks üsna kokku kuivanud. Kui me päeval teda 50-jalalise karjaga läbisime, oli tegu, et

üle saada. Ja kui siis esimesed üle jõudsid, tuli neil tükk aega oodata viimaseid. Mõned olid nimelt üpris kartlikud ja usaldasid seda kardetavat retke ette võtta alles pika kaalutlemise ja lugematu arvu paremale-vasakule vaatamise järele. Olgugi et punased ja rohelised tuled tulba ot-sas näitasid, millal auto sulle ot-sa sõidab ja millal mitte.

Nüüd oli aga see kardetav koht üsna vaikseks jäänud. Paar inimest, paar autot — see oli kõik. Isegi valgustus oli kaunis väike.

Tänav ise oli umbes 60 m lai. Jalutamiseks määratud osa oli keskel. Teda äärestasid need kurikuulsad „pärnahakatused“, mille all jooksis roheliste klapptoolide rida nii kaugele, kui silm ulatus.

Liikusime aeglases tempos kuni Brandenburgi väravani. Sealt avanes vaade sirget tänavat mööda edasi otse Võidusambale. See oli alt helgiheitjatega valgustatud ja mõjus efektselt musta öö taa-sal. See oli kõrge samm, mille otsas seisis keegi lehviva kleidiga olevus, käed laiali ja teine jalg õhus.

Kellelgi oli kiiker kaasas, nüüd tahtis igaüks läbi selle riis-tapuu Võidusammast uurida. Mina ei näinud küll sealt muud kui mingit udust helendust.

Siis pöördusime kõrgemal kä-sul tagasi.

Päevasest kõmpimisest olid ja-lad juba hirmus väsinud ja ka kõht hakkas jälle oma osa nõud-ma. Eriti meile kolmele oli see teekond raske. Kandsime ju oma toidukohvrit, mis muutus imelikul kombel igal sammul raskemaks.

Pinkide rida kahel pool teed oli liiga meelitav, et vastu panna. Langesime nendele. Meil oli mõ-tekaaslasti, ja varsti istusid pea-gu kõik.

Vaevalt saime ennast muga-vasse asendisse seada, kui meile lähenes ebamäärane kogu, kes osutus naiseks rahakarbiga. „Zehn Pfennig, bitte!“ Ja ta pistis karbi meile nina alla. Pika-peale mõistsid targemad, s. o. kõik, et ta nõuab raha toolil istumise eest. (Ausalt üteldes teadsime seda juba ennegi, sest mõnel toolil oli vastav silt küljes.) Julgemad, s. o. kõik peale ühe aga ei mõtelnudki maksta selle pooleminutilise istumise eest. Tõusime püsti, kehtasime õlgu ja rääkisime eesti keelt, nii et suu vahutas. Ainult see „üks“ lõi kahvatuks, võttis kuulekalt rahakoti esile ja tasus nõutud kopikad. Aga see „pugemine“ oli talle andestatav, sest ta oli juut. Ega tea, ehk kartis poliitilisi sekeldusi!

Poolel teel astusime sisse automaat-söögimajja, muidugi kehakinnitamise otstarbel. See oli piklik ruum, mille ühe seina moodustasid väikesed automaadid. Teise seina ääres oli lett, kust sai sooje toite mitte just suurel valikul. Tagapool oli paar lauda toolidega, millest aga sugugi ei jätkunud. Nii söödi peamiselt seistes.

Tormasime esijoones muidugi automaatide juure. Nende käsitlemine oli võrdlemisi lihtne: pista kümme penni august sisse, vajuta nupule — võileib kargab välja. Või pane klaas kraani alla ja keera — apelsinijook või vein voolab välja. Hakkasime kohe pihta. Apelsini- ja sidrunijook, eriti õlu oli võrdlemisi hea. Veinid (neid oli isegi mitut sorti) olid aga võrdlemisi lahjad. Kuid krooni lahjusele panid küll kohv ja kakao. Kakao meenutas kangesti pesuvett, igatahes õiget värvi ta küll polnud. Ja ka maitselt ei jäänud ta sellest palju maha.

Kohv oli pruunikas-hall vedelik kibeda lõhna ja veel kibedama maiguga. Piima ei riskinud enam keegi proovida.

Keegi, täpsemalt keegi Berliini eestlane, kes oli meiega kuskil ühinenud, teadis rääkida, kuidas seda ainulaadset kohvi valmistatakse. Võetakse üks keskmise suurusega kohviuba ja lüüakse ta naelaga laua külge. Siis pannakse katlatäis vett keema. Kui see juba aurama hakkab, juhatakse kohvioa kiired peegli abil katlasse, ja kohv ongi valmis.

Kui me viimaks jälle tagasi Friedrichstrassenbahnhof'i jõudsimme, oli meie arv üsna kokku kuivanud. Mõned olid, nagu näha, linna vaatamisest nii vaimustusse sattunud, et läksid seda omal käel põhjalikumalt uurima.

Viimased minutid enne rongi tulekut möödusid tukkumise tähe all. Istuti perroonil kohvrite otsas, silmi vaevaga lahti hoides. „Jooksikud“ olid kõik õnnelikult tagasi jõudnud ja peapesu kätte saanud (muidugi mitte need, kes enne linnaluba olid palunud). Nüüd tahtis Une-Mati ka neid oma võimusesse püüda.

Seal sõitis rong müriks sisse. Konduktor teatas meile, et meie jaoks on reserveeritud pool vagunit. Kobisime sisse.

„Einsteigen, einsteigen, bitte!“ karjuti väljas. Uks virutati kinni ja rong hakkas liikuma.

Hüvasti, Berliin!

Hr. direktor, hr. Meikop ja viis viimase klassi jüngrit, olime sattunud õnnelikult ühte kupeesse. Esimene asi, mida me ette võtsime, oli muidugi jälle söömine, mis kujunes üsna mitmekesiseks, sest igaüks otsis välja, mis tal vähegi söödavat leidus. Isegi magusroog ei puudunud. Sellest suurejoonelisest pidusöögist võttis

osa meie kupee in corpore ja mõned kontvõõrad. Nimelt ilmus meie kupee uksele aegajalt mõni reisikaaslane, kes küsis, kas me tunneme end hästi ja kuidas meile Berliin meeldis. Et me olime väga lahke ja vastutuleliku loomuga tütarlapsed, kutsusime neidki osa võtma meie esmajärgulisest supeest. Vastutasuks jutustati meile päevaseid seiklusi ja anekdoote nagu näiteks järgmine: Kaks turisti sõidavad Saksamaal rongis. Rong peatub. Üks ütleb teisele: „Vaata õige, mis jaam see on!“ Teine pistab pea aknast välja, vaatab ja vastab: „Ausgang“. Järgmises jaamas vaatab jälle aknast välja — jälle Ausgangi jaam. Nii nad sõidavad ja sõidavad ning märkavad imestusega, et kõik jaamad on puha Ausgang'i-nimelised. Et nad aga kumbki saksa keelt ei oska, ei tea nad, et Ausgang tähendab väljapääs.

Nüüd hakkasime meiegi nägema aina Ausgangi jaamu, mis Prantsusmaal muutusid Sortie jaamadeks.

Kui olime juba enam-vähem küllased, hakkasime tegema ettevalmistusi magamaminekuks, mis ilmnesid selles, et tõmbasime aknatele kardinaid ette ja hakkasime arutama, missuguses asendis oleks kõige mugavam ööd mööda saata. Ega siis vaene turist või endale lubada säärast luksust, et sõidab Saksamaal magamisvagnis. Ja istudes magamine on ikka ka omaette kunst!

Hr. direktor ja hr. Meikop leidsid esimesena endale õige asendi: nad magasid, pea aknalaual. Ka minu kahel kaaslasel õnnestus ennast sisse seada. Üks istus nurka, sidus salli mõlemat otsa pidi pakivõrgu külge, nii et rippuma jäi mingi aasa-taoline

moonutis. Selle silmuse seadis ta lõua alla: see pidi takistama pead rinnale langemast. Teine pani pea tema sülle ja sirutas enese pooles pikkuses pingile (see osutus võimalikuks sel lihtsal põhjusel, et nende pool oli üks koht vaba).

Siis kustutasime tule ära: meie üle langes sinine pimedus ja rongimürinaga segunenud vaikus.

Meie, kolm ülejäänut üksteise kõrval, nägime aga alles kurja vaeva mugava asendi leidmisega. Minul oli au istuda kupee koridoripoolses nurgas. Katsusin küll pead nurka toetada, aga see ei läinud läbi: seal oli ees mingi kõva ja kondine ese — fotoaparaat, mis pidi kellegi tungival soovil just seal rippuma. Järgmisena üritasin magada, pea põlvedel. Aga paari minuti pärast olid kõik liikmed nii kanged, et tuli uus asend valida.

Minu naabrid olid samuti hädas. Nii me kolmekesi kogu öö jooksul muud ei teinudki, kui aina vahetasime kohti ja valisime asendit. Vaatamata sellele ei heitnud me meelt. Hoopis vastu pidi: pidasime end ülal nagu parandamatud optimistid, nimelt naersime, naersime ja naersime, nii et see lõppeks hakkas teiste närvidele käima.

Hommikul kuulsime imelugusid öö mööda saatmisest. Keegi maganud isegi põrandal.

Poisid olla kolinud tühja kupeesse ja otsustanud kogu öö läbi kaarte mängida. Ainult üks jäänud kohe uniseks ja heitnud magama, pannud aga enne teistele südamele, et nad teda ärataksid enne Aachenisse, Belgia piiripunkti, saabumist. Teised aga hakanud juba varakult äratamisega pihta: „Tõuse üles! Aachen!“ Tema krapsti! püsti ja kohe kohvleid alla tirima. Siis

alles taibanud tõtt teiste naer-vaist nägudest. Nii segatud paar korda tema õndsat und. Ja pärast, kui kurjad keeled olid kandnud selle loo avalikkuse ette, hakatigi vaesekest hüüdma Aacheniks.

Kella 10 paigu jõudsimel lõpetaks Aachenisse. Tollil läks kõik kenasti. Kohvleid läbi ei vaadatud. Ja kell 11 maandusime oma pagasiga Liège'i jaamaesisel.

Hr. direktor ja pr. Kann läksid kohe linna juhti otsima, kuna meie istusime jälle kohvritele. Varsti pärast nende äraminekut ilmus meie juure keegi härra, kes ütles, et juht olevat juba siin. See aga meid palju ei aidanud, sest tuli oodata linnaläinute tagasitulekut, mis sündis 2 tunni pärast. Kohvrid paigutati veoautole; ise istusime trammi, et sõita näituseplatsile. Oli siin Liège'is ju sel suvel Rahvusvaheline Veisindusnäitus, korraldatud Liège'i ja Antwerpenit ühendava kanali lõpetamise puhul. Näitus asus linna serval Meuse'i jõe mõlemal kaldal.

Näituse väravate ette jõudes, tundsimel hirmsat väsimust. Magamata öö hakkas mõju avaldama: organism oli asunud reaktsiooni teele. Pea ja jalad olid imerasked ja silmad tahtsid vägisi kinni vajuda. Jõuti üksmeelselt otsusele, et enne näitusele minekut tuleks pisut puhata ja jäin magama.

Teekond öökorterisse möödus vahejuhtumiteta, kui mitte arvestada seda, et üks meist oleks pea-gu jalutanud auto alla.

Kohale jõudnud, saime kõigepealt süüa: piima, saia ja sinki. Piimal oli väga iseäralik maitse juures, arvasime juba, et ehk on kitsepiim. Pr. Kannu suu läbi kuulsime oma suureks pettumuseks,

et piim olla ainult pastöriseeritud.

Pärast sööki juhutati meid teisele korrale magamisruumidesse — naispere vasakut, meespere paremat kätt. Voodid, vähemalt minu voodi oli väga pehme ja mugav, nii kui ma sinna vajusin, jäin magama.

Kell 7 õhtul seisime teiskordselt näituse väravate ees. Hr. direktor vahetas kassas raha ja muretsetes pääsmeid, kuna meie vaatasime elavalt ringi. Täna, laupäeva õhtul, oli siin vist mingisugune vastuvõtt, sest autod voo-risid vahetpidamata ette. Härrad kandsid frakke ja silindreid, daamid uhkeid õhtuvalente, mõnel terve hõberebasefarm ümber.

Kui me väravast sisse astusime, avanes meile suurepärase pilt: purskkaevud ja lilled, lilled ja purskkaevud: sätendav vesi roosade hortensiate keskel. Purskkaevusid oli siin igas sobivas kohas ja igasuguseid. Küll roosipuude ja pöösaste keskel, küll muude lillede seas; küll avaratel platsidel, küll keset jõge (näitus oli ju jõe mõlemal kaldal). Isegi värvilisi oli neid. Need olid nähtamatute helgiheitjatega mitmes värvitoonis alt valgustatud. Säärast pilti peab ise nägema, sõnadega saab siin küll vähe edasi anda.

Paviljonidesse me sisse ei pääsenud, need olid hilise aja tõttu juba suletud. Seepärast käisime naisama ringi. Oma ringreisul kohtasime ka maailmakuulsat masinimeist — robotti. Robott kandis kõhu peal silti, millel seisis umbes järgmine tekst: „Ma vastan kergematele küsimustele igas keeles. Vajutage vasakul olevale nupule. Kui süttib tulu-ke, siis esitage küsimus.“ Me vajutasime küll nupule, aga tulu-ke

ei süttinud, ja robott jäi meie kümustele tummaks. Arvatavasti oli ka tema hilise aja tõttu vastamise lõpetanud.

Eriliseks huvi keskuseks oli näitusel lõbustuste osakond — tingel-tangel. Seal üürgas mitmet seltsi laadamuusika ja suur hulk inimesi sõelus ringi. Lõbustusi oli väga palju ja mitmesuguseid. Aga et meil kolmel oli igäühel ainult 3 fr., mis teeb eesti rahas 36 senti, ei saanud me lõbustustest osa võtta. Vaatasime ainult huviga pealt, nii et jõudsimme alles kell 12 tagasi öökorterisse.

Järgmisel hommikul pärast tunniajalist sõitu jõudsimme Brüssel. Seal oli meil vastas keegi eesti preili, meie kaasreisija vennatütar, kes täiendas end Brüsseli konservatooriumis laulu alal. Ta oli väga lahke ja vastutulelik ning lubas meid viie tunni jooksul (nii palju oli aega järgmise rongini) Brüsseliga tutvustada. Tema juhtimisel käisime linnas ringi ja kuulasime tema seletusi. Oma teada nägime ära kõik tähtsamad ehitised, ausambad ja kohad, alates kuningalossist ja selle esisest pargist ning lõpetades monumentaalse kohtupaleega.

Esimene meeleejäavam koht, kuhu meid viidi, oli Tundmatu Sõduri haud ja sammas, mis kandis nime Colonne du Congrès. Samba esiküljel oli kirjutatud: Septembre 1830. Arvatavasti oli see püstitatud 1830. a. revolutsiooni mälestuseks, millal Belgia sai iseseisvaks kuningriigiks ja Brüssel selle pealinnaks.

Suurem osa meist võttis vaevas samba otsagi ronida. Vaevarikas teekond küll, sest andis ikka tublisti astuda, enne kui üles jõudsimme, aga see tasus end ära: üleval avanes meile suurepärase

vaade tervele linnale: ühel pool flaami alamlinn kitsaste tänavatega, kuhu on koondunud ärielu ja käsitöölise ning kehvema rahvakihhi eluasemed; teisel pool uus ja avar prantsuslik ülelinn ametlike asutiste, lõbustuskohtade ja jõukama kihhi eluasemetega; alam- ja ülelinna piiril suurejooneline gooti stiilis katedraal.

Raekoja kõrval võlvialuse all oli mingisugune inimese kuju lebavas asendis, mis pidi kujutama haiget. Sellel kujul oli niisugune imevõim, et ta võis inimeste soovve täide saata. Tuli ainult näpp kujule asetada ja midagi soovida. Me ei jätnud seda muidugi kasutamata.

Raekoda ise oli gooti stiilis ehitis XV sajandist. Sellest jutustas meie preili „juht“ jubeda loo. Nimelt, kui raekoja ehitamine oli lõpule jõudmas, märkas arhitekt oma suurimaks ehmatusseks, et raekoda pole sümmeetriline: ühel pool peasissekäiku ja torni oli rohkem sambaid kui teisel pool. Et viga enam parandada ei saanud ja et vaene ehitaja kartis linnaisade püha viha, leidis ta ainsa väljapääsu selles, et ronis torni ja poos enese üles.

Pärast lõunatamist ühes kohvikutaolises söögimajas, pöördusime tagasi jaama. Ja kell 5 istusime jälle rongis. Charleroi's istusime ümber ja siis läks sõit otse Pariisi poole. Kõik muutusid äkki hulga elavamaks. Tuju tõusis iga kilomeetriga, mille võrra me Pariisile lähenesime. Ei tea, misuguse tujuga me nii küll pärale jõuame! Jutt keerles igasuguste teemade ümber, aga jõudis ikka Pariisi juure välja.

Vagunirattad aga aina veeresid, veeresid ja lalsid — Pariis, Pariis, Pariis ...

Edith Kolupere

3. gümn. kl.

ISAMAA KUTSUB

KAMINAS praksub tuli. Tema punakaskollased leegid muudavad toa nii eriskummaliselt ruugeks. On tunne, nagu viibiksid keset kustuvat tulemerd, kõikjal selline kummaline hõõguvus. Varjud roomavad mööda seinu, tantsisklevad lillelisel tapetil, kaovad hetkeks toa pimedusse, et taas ilmuda täiesti ootamatult seinal rippuvale maalile.

See on pildike Vabadussõjast:

talutuba —

*uksest kantakse sisse haavatud
poisikeseohtu sõdurit, peas verest
paatunud koolimüts. . .*

*Milline ahastus peegeldub ema
silmis!*

*Millise tuima valuga seisab isa,
tööraskusest karastatud talumees!*

See oli Vabadussõda.

Võitlus priiuse saavutamiseks.

Võitlus Vaba Eesti eest.

Tahtmatult vajub kamina ees istuja mälestustesse. Temagi võitles nendes ridades. Oli ju alles nooruke. . .

Polnud veel 20. täitki, kui astus vabatahtlikuna mereväkke. Sat-
tus tolle aja moodsamale sõjalaevale. „Lennuk“ — äsja venelastelt
inglaste poolt ära võetud ja Eesti valitsusele üle antud. Laevale oli
munsterdatud meeskond enamusest eestlastest, laeva juhtkonnaks
tsaari valitsuse ajal mereväes teeninud venelased ja balti-sakslased.

Silme ette kandub laevajuht — too vene mereväe esimese järgu
kapten, keskmise kasvuga kõhn mees, kes oskas oma meestega hästi
läbi saada, kuid ka ärateenitud kohal kärkida.

Tema kõrvale kerkivad teisedki — mitmed eestlased, mõned eri-
ülesannetega ohvitserid ja kaugesõidu kaptenid.

Möttlõng katke. . .

Nähtub Viru rannik, Narva-Jõesuu. . .

„Lennuk“ on pärast operatsioone Vaivara ümbrusele merejõu-
dude ülemjuhataja käsul sõitnud N.-Jõesuud ründama, ning seal
eesti vägede edasitungi suurtükitlega toetama.

On pime öö.

Ühtki valgusekiirt pole läbimas tinarasket õhku. Siiski!

Taamal on näha plinkivat Narva majakat. Seal on märgatud
laeva lähenemist rannikule. Arvatakse, et on „omade“ laev, sest
õhku läbib peagi teade „Jõesuus on omad (s. t. venelased) sees!“

Milline soodus juhus enamlasi petta. „Lennukilt“ signaliseeri-
takse vastu: „Palume saata loots.“

Järgnevad minutid täis ootust, kas läheb kavalus läbi või mitte?
Õnn on eestlaste poolt!

Juba oli näha jõesuudmest ilmumas lootsilaeva siluetti, mis
läheneb täiesti aimamatult, olles kindel, et laev kuulub vene mere-
väele.

Milline ehmatus ja viha, peegeldub paadisolejate näol, kui leia-
vad end vahistatud eestlaste poolt. Milline hale sissekukkumine!
Vene komissar on näost valge nagu kriit. Püüab siiski oma rahu
säilitada, katsub isegi naeratada, kuid naeratusest kujuneb mingi
hädine grimass.

Venelastelt saadud väärtuslike teadete kaudu koostatakse rün-
naku plaan ning järgmise päeva varahommikul, enne päikese tõusu,
rännataks Jõesuud. Rännak on äge ja eestlastele võidukas. Vene-
lased on sunnitud alevikust lahkuma ja „Lennuk“ sõidab N. Jõe-
suu sadamasse.

Alevik on nagu välja surnud. Ühtegi inimest pole silmapiiril
näha. Majad on maha jäetud, näib, nagu ollakse väga suure kiiru-
sega põgenenud.

Vaat! — keldriaknast — siin, sääl — piilub mõni kahvatu, hir-
munud inimnägu. Inimesed on põgenenud kabuhirmus keldritesse,
keegi polnud kindel oma elu eest. Alles pärast mitmekordset ra-
hustamist ja kutsumist tulevad nad ükshaaval välja.

Milline hirm peegeldub neil silmis! Millise rõõmuga täituvad
aga nende näod, kui saavad teada, et venelased on välja aetud!

... hallpäine vanake püüdis suudelda ta kätt, tänu- ja rõõmu-
pisarad silmis. . .

Nii selgesti mäletab ta seda kortsunud nägu, neid lumivalgeid
juukseid ja neid põhjatuid kurbi silmi. . .

Imeilus talvehommik. Tõusev päike paneb sätendama tuhan-
deis vikerkaare värves lume. Õhk on range, karastavalt jääne. Mil-
line jumalik loodus, milline vaimustav loodusepilt, — nii mõnelgi
jõi see viimseks. . .

Mereväelaste dessant ühes soomusrongi nr. 5-ga liigub vastu
vaenlasele, kes peitub Orava mõisas ja selle ümbruses. Ülesandeks
oli antud haarata paremalt tiivalt vaenlase positsioone. Paremalt
pidi asuma 7-mes rügement, vasakul soomusrong nr. 1.

Eestlased liiguvad mõisa avaratel väljadel vaenlase suunas. Puu-
duliku sideteenistuse tõttu läksid mereväelased aga niivõrd paremale
ümber haarates vaenlast, et sattusid omade meeste tule alla. Oleks
juhtunud andestamatu eksitus, kui poleks mitte taibatud õigeaegselt
taganeda. Hiljem oli küll palju kirumist, vandumist ja isegi naeru
selle üle, kuid sel momendil sääl põllul. . .

Orava mõisa, tol esimesel rünnakul täielikult vaenlase ülekaalu
tõttu vallutada ei suudetud. Sama päeva õhtul asuti uuesti rünnaku.

Õhtu. Loojuv päike seljataga näitab eestlasi vaenlasile nagu
peegli pealt. Liigutakse aimamatult, et vaenlane asub metsas.

Veel paarkümmend meetrit — ja ükski eestlane poleks pääse-
nud sealt eluga, neid kõiki oleks kuulipildujatega halastamatult maha
nüidetud.

Kuid see üksainus lask!

Ühe vaenlase närvid ootamises „ütlesid üles“, kostis enneaegne
lask metsast. Nüüd õigeaegselt taibates olukorda, taandusid eest-
lased aheliku keskohalt, vasak ja parem tiib haaras vaenlast met-
sast ning enamlased taandusid.

Inimkaotused olid suured. Langes isegi rügemendi naljaham-
mas „Neeger.“

Ta oli rügemendi maskofiks. Grimeeritud nõega mustaks, lii-
kus ta alati püstipäi teiste ee, kiiver peos, teeb ta sellega liigutusi,
nagu püüaks šrapnelle, ise hüüdes: „Mis mamm see om?!“

Nii ta langeski, sõnad „mis mamm. . .“ huulil. „Mamm“ oli
end tuttavaks teinud. . .

„Lase mind maha, ei taha vangi langeda!“ . . .

mõtiskleja võpatus.

Nii selgelt kostis see ütetus, nagu oleks too kõhust haavata
saanud mereväelane seda taas korranud. . .

Ta seisis ju otse tema kõrval. . . nägi, kuidas see piinles. . .

Viis ju tema ta läbi kuulirahe sanitari kätte. . . hoidis ju tema
kätt, kui see suri. . .

„Ei taha vangi langeda. . . orjus. . . võitlus. . . vabaduse eest. . .“

Leegid kaminas on kustunud,
ainult hõõguvad sõed, veri-
punased sõed manavad vaat-
leja silme ette tõusud

vabaduse. . .

LIPUMARSS

Ü. Topmann

1935. a. kevadel kingiti Lastevanemate Komitee poolt koolile lipp. Lipu kasutamisel aktustel tekkis tarvidus vastava muusikapala järele, mille saatel toimuks lipu sissetoomine ja väljaviimine — lühidalt, vajati om a lipumarssi.

Käesoleva õppeaasta alul valmis muusikamees U. Topmannil vastava tellimise peale teos, mis osutus vastuvõetavaks kooli lipumarsiks. Autor müüis teose kõigi õigustega koolile.

Siinjuures kuulutab „Lumeni“ toimetus välja võistluse uue Lipumarsisõnadele:

1. Sõnad olgu kohastatud ülaltoodud noodile, originaalsed ja seni avaldamatud.

2. Tööd olgu kirjutatud selgesti ja kandku autori varjunime. (Iga autor võib esitada mitu tööd, muidugi igaüks erivarjunime all.)

3. Tööga olgu kaasas kinnine ümbrik autori õige nime ja klassiga. Ümbrikule olgu kirjutatud tööle esinev varjunimi.

4. Tööd antagu ära kuni 20. sept. 1940. a. kooli kantseleisse Kultuuriringi nimele.

AUHINDU ON KAKS:

I AUHIND: AUTORI OMAL VALIKUL KIRJANDUST KUNI 20 KROONI VÄÄRTUSES.

II AUHIND: KIRJANDUST 10 KROONI VÄÄRTUSES.

Žüriisse kuuluvad: hr. direktor, pr. inspektriss, hrd. muusikaõpetaja, eesti keele õpetaja ja Kultuuriringi esimees.

Kooli nurgakivi õnnistamine 19. nov. 1936.

Helmut Rauman

1. gümn. kl.

MEIE KOOL

KÄESOLEV aasta on meie koolile juubeliaastaks, sest tänavu lahkub koolist kümnes lend. Üheksale eelmisele lisandub nüüd aastase vaheajaga kümnes. Üheksa aastat on kool ellu saatnud noori inimesi, kellele on kaasa antud kõik, mida neile anda suudeti. Lastest on saanud inimesed, kes omandatud teadmisi rakendavad ellu, rakendades teoreetiliselt teadmisi tegelikus elus.

Üheksa lennuga on kool välja saatnud kokku 183 õpilast, neile lisandub käesolev lend 23 õpilasega. Nii tõuseb meie vilistlaste pere rohkem kui paarisajapealiseks. Ja neile lisandub igal aastal ikka uusi ja uusi lende, kes moodustavad ühise pere, nüüd küll väljaspool kooli, ent kes ometi tunnevad tema heakäigule kaasa.

Selleks, et teada, kuidas kool on nii kaugele saanud, millega ta on pidanud võitlema selle pika aja jooksul, selleks tahan anda lühikese ülevaate kooli tekkimisest ja arenemistest.

Tallinna Prantsuse lütseum (Lycée Français à Tallinn) on asutatud 1921. aastal „Prantsuse Instituut Eestis“ nimelise prantsuse keelteteaduse seltsi poolt. Nimetatud seltsi ülesandeks oli Prantsuse kultuuri ja keele levitamine ja edendamine Eestis. See tõstis esile Prantsuse keskkooli asutamise mõtte. Selleks astuti läbirääkimistesse Prantsuse kultuurpropagandat teostava asutise „Alliance Française'iga“. Ka Tallinna seltskonna poolt leidis prantsuse orientatsiooniga keskkooli mõte laialdast poolehoidu. Kooli asutamist pooldas ka tookordne Tallinna koolivalitsuse direktor Veidermann. Seda arvesse võttes andis haridusministeerium loa kooli asutamiseks, kuigi haridusminister Bauer isiklikult seda ei pooldanud. Kooli asutamistööst võttis aktiivselt osa ka Prantsuse saadik Eestis Gilbert, kelle käsutuses olid „Alliance Française'i“ poolt selleks määratud toetussummad.

Koolimaja õnnistamine 9. okt. 1937.

Prantsuse saatkonna ainelisel vastutusel kutsus Prantsuse Instituut ametisse direktori ja õppejõud, ning 1. okt. 1921. aastal peeti kooli avaktus V. Pärnu mnt. 19-a asuvas linna poeglaste kaubandus- ja kommertskoolis, kuhu oma ruumide puudumisel asus kool. Üldse on kool asunud 19. tegevusaasta jooksul neljas kohas. 1921—22 Tallinna linna poeglaste kaubandus- ja kommertskooli ruumes; 1922—26 Linna IV algkooli ruumes; 1926—37 Riigi Tööstuskooli ruumes ja 1937. a. alates Hariduse tänaval oma majas.

Lütseumi õppekursus oli alul jaotatud vastavalt Eesti alg- ja keskkooli õppekavadele 11. õppeaastale: 6 klassi algkooli ja 5 klassi keskkooli kursusele. Lisaks sellele on kooli põhikirjas ette nähtud ettevalmistuskoolina lasteaed, mis kuni 1934. aastani ei tegutsenud kohaste ruumide puudumisel.

Koolireformi teostamisega 1934. aatsal uuendati vastavalt ka lütseumi õppekorraldus: 4 algkooli, 5 progümnaasiumi ja 3 gümnaasiumi klassi. Seega 12 õppeaastat endise 11 asemel.

Lütseumi ülesandeks on peale tavalise hariduse anda oma kasvandikele võimalikult põhjalikku prantsuse keele oskust, lähendades õpilasi nõnda prantsuse kultuurile üldiselt ja võimaldades neile edasiõppimist Prantsuse kõrgemais õppeasutisis. Selleks on kõigis, nii algkooli, progümnaasiumi ja gümnaasiumi klassides ette nähtud vähemalt 6 tundi nädalas prantsuse keelt. Peale selle õpetatakse vanemais klassides prantsuse kirjandust, ajalugu ja maateadust prantsuse keeles.

Esimesel tegevusaastal oli koolis 81 õpilast. Sellest ajast peale on kooli pere jõudsasti kasvanud, ning käesoleval õppeaastal on õpilasi üle kuuesaja. See näitab, et lütseumi populaarsus kasvab aastast aastasse, kuigi koolil 1933. aasta kevadeni ei olnud avalikõiguslike koolide õigusi.

1934./35. õppeaastal oli koolil mitu ülevat silmapilku: saime endile lipu, mida juba mõningaid aastaid oli kavatsetud muretseda. Selleks valiti

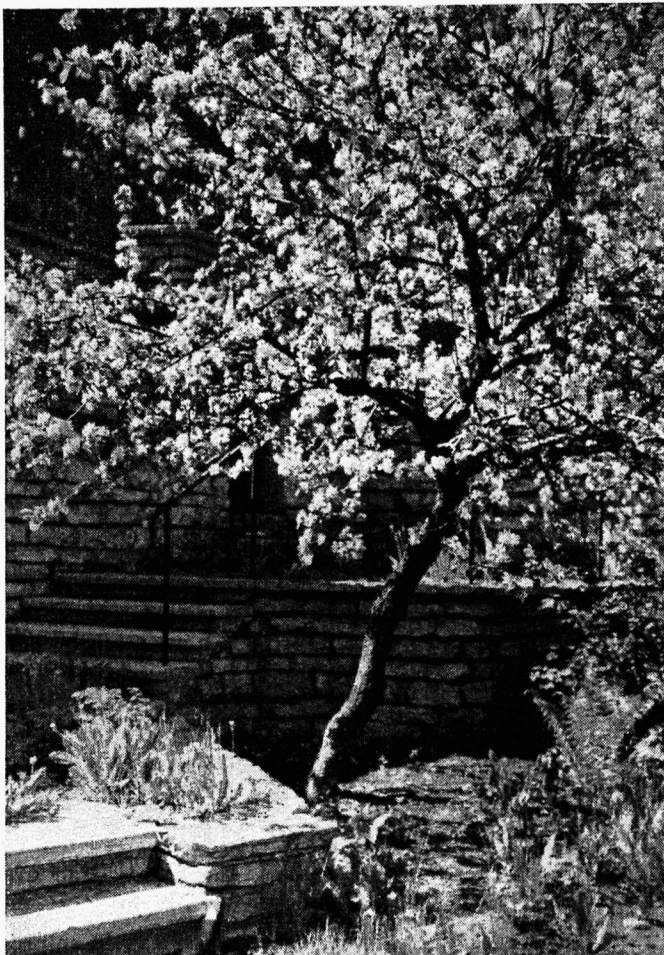
Soome haridusminister Hannula külaskäik 15. jaan. 1938.

lastevanemaist lipu toimikond, kes ka samal aastal oma ülesande teostas. Lipp anti pidulikult koolile üle lõppaktusel 7. juunil. Samuti 1934. a. sügisel direktor Päss ühes lastevanematega astus energilisi samme lütseumile oma maja muretsemiseks. Maja ehitamise mõtet toetas üksmeelselt ka lastevanemate komitee üldkoosolek. Suurt abi pakkus siin ka Toetajate Ühing. Neile on koolil palju tänu ütelda, sest nende algatusel toimuvad meie igaaastased peod ja bazaarid, mis alati on õnnestunud hästi. Samuti kooli einelauda juhivad energilised emad.

31. jaanuar 1935 oli suudpäev koolile, sest Prantsuse saadik minister Bruère teatas lütseumi poolt saatkonda ilmunud delegatsioonile, et Prantsuse vabariigi valitsuse poolt on lütseumile maja ehitamiseks määratud ükssada tuhat krooni. Niisama suur summa määrati Eesti vabariigi valitsuse poolt. Hr. Riigivanem Päts tõi isiklikult sõnumi toetussumma määramisest, kui ta 4. aprillil 1935 külastas lütseumi.

Sel aastal viibis maja ehitus, sest puudus sobiv krunt. Kuigi vastavad summad olid olemas (linna poolt 30.000 krooni ja riigilt niisamuti 30.000 krooni). Sobiv paik leiti viimaks Tõnismäe ja S. Roosikrantsi tänavate vahelisel maaalal, kus ostetigi vastav krunt eraisikuilt. Nüüd astuti viivitamata samme maja plaani muretsemiseks. Selleks toimetati võistlus kolme arhitekti vahel (Johanson, Kuusik, Volberg). Parimaks tunnistati arhitekt Johanson'i kavand, kellele tehti ülesandeks ehitusprojekt välja töötada.

Lütseumi hoone ehitustööd algasid 2. nov. 1936. aastal. Ehitustööd edenesid jõudsasti, nii et 19. nov. võis teostuda nurgakivi panek. Nurgakivisse müüriti eesti- ja prantsuskeelne akt, hoone fassaadide joonis, käibelolevat metallraha, kohalike ajalehtede numbreid ja õpetajate kui ka õpilaste nimistu. Kuid ehitustega ei jõutud 20. augustiks 1937 lõpule, nagu lepingus ette nähtud. Seetõttu oli meil õpilasil pikem suvepuhkus. Õppetöö algas 20. sept. kõigis klassides (progümnaasiumi 5. ja gümnaasiumi klassides algas õppetöö 6. sept. Veerenni tänava algkooli ruumes). Maja õnnistamis-

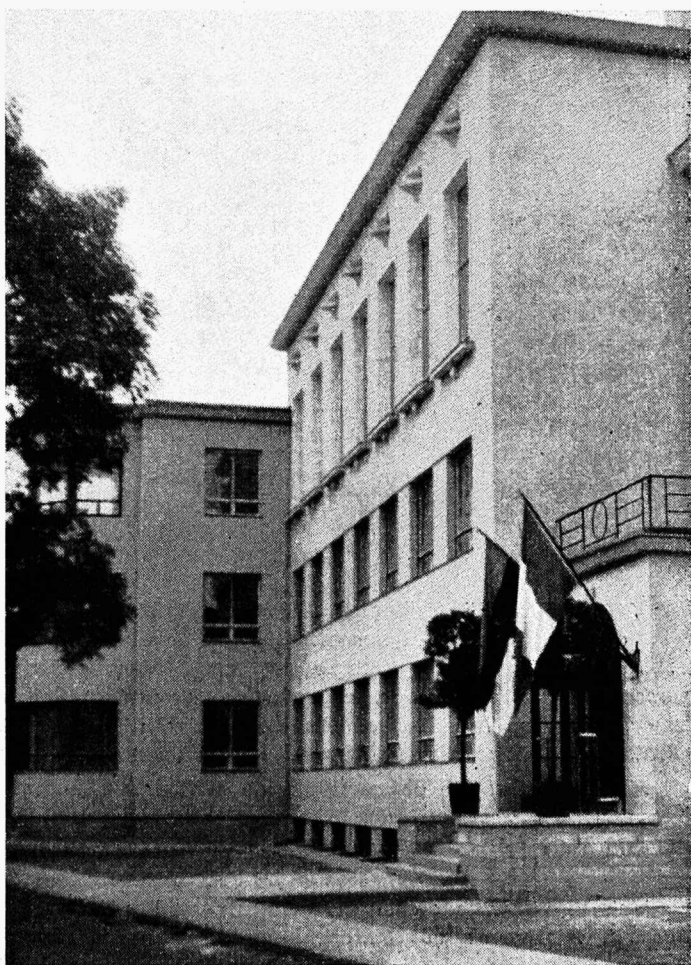

Meie koolimaja

aktus toimus 9. okt., millest võtsid osa Haridusministeeriumi, Prantsuse saatkonna ja Tallinna linna juhtivad jõud ning hulk lastevanemaid ühes suurearvulise õppurkonnaga.

Sellega teostus lütseumi suure pere ammune unistus omaenda avara haridustempli näol. Töötingimused õpetajail, samuti õpilasil on nüüd palju lahedamad. See, et koolimaja on ehitatud kunagise õunaaija asemele teiste aedade vahele, isoleerib meid eksitavast linnakärast ja müra-
st. Samuti ümbritsevad puud ei lase linna suitsu tungida kooli hoovi, kus kevadel ja sügisel päikest võetakse ja talvel oma liuväljal „poognaid tehakse“.

Kooli juures töötab ka kolm teguvõimsat ringi. Meie Maleringi kuulub esimene koolinoorsoo esimaletaja, samuti teised maletajad ei ole halvemast klassist. Oigusega öeldakse, et lütseum on eesti parim malekool. Samuti Kultuuriring on oma energilise tegutsemisega näidanud head eeskuju. Eriti

kolm arenemisjärku

„Lumen“, mis on Kultuurringi töö vili, oli möödunud aastal „Tuleviku Radade“ arvustusel parim Eesti koolide ajakirjade seas. Ning ka Spordiringi sportlased on end läbi löönud teiste sportlaste seas, saavutades mitmeid auhindu.

Meie kooli külasthanud ja tema tegevusega tutvunud on mitmed meie kodumaa juhtivad jõud, samuti välismaalasi on käinud meie kui esindusliku kooliga tutvumas. Tähtsaim väliskülaline oli 15. jaanuaril 1938. Siis külastas lütseumi Soome haridusminister Hannula. Minister käis ka tundides. Eriti huvitas teda prantsuse keele õpetus. Tema auks korraldatud aktusel ta tänas kooli juhatust, õppejõude ja õpilasi südamliku vastuvõtu eest. Ka Prantsusmaalt on olnud meil külalisi nii poliitika kui ka haridustegelasi. Kõik nad on jäänud meie kooliga rahule.

Meil on jäänud nüüd ülesandeks hoida lütseumi lipp kõrgel, kus ta lehviks vabalt ja võimsalt.

KAS ON TÄNAPÄEVAL MEIE NOORSOO VAIM- SETE HUVIDE MÕÕNA- AEG, JA KUI ON: KUIDAS SELLEST ÜLE SAADA?

ASUDES analüüsima antud küsimust, tuleb eeldada, et vaadeldavaks objektiks on meie koolinoorsoo läbilõikeline esindaja.

Tõepoolest avastame, et miski nagu oleks korrast ära meie noorsoo huvides — leiame, et vaimsete huvide mõõnaaeg on tõepoolest olemas. Noorsoo huvide fookuses asub sport, ülejäänud vaba aeg jaguneb kaardimängu, kerge ajaviitekirjanduse ja labaste tantsupidude vahel.

Kui keegi kahtleb vaimsete huvide mõõnaaja olemasolus, siis ta kas on lähtunud liig kitsast uurimuspiirkonnast ja on teinud üldisi järeldusi osalistest eeldustest või on tal ühekülgne arusaamine vaimsete huvide ulatuslikkusest.

Vaimsete huvide olemasolu ei tõestu veel väitega, et ollakse lugenud Tagore'it, Nietzsche't või Schopenhauer'it. Tavalisel koolinoorel puuduvad vajalikud eelteadmised sääraste sügavamõttelise lektüüri interpreteerimiseks. Peaks ta aga siiski suutma süveneda nende suurvaimude mõttemaailma, siis leiab ta, et ta neid teadmisi kuidagi praktilisse ellu rakendada ei suuda.

Meie revolutsioonide ajastu noorus õppis tundma ajaloolist materialismi, irratsionalismi, natsionalismi ja aktivismi; ta mõistis rakendada neid põhimõtteid ka tegelikus elus. Noorust juhtis vabadusidee, püüid hävitada iganenud korda ja vabaneda võõrast valitsusest. Tänapäeva noorel näib aga puuduvat ideaali, mis koordineeriks tema mõtteviisi ja tegevust.

Ajalooa käib kaasas väärtuste ümberhindamine; rahvaste enesemääramisõiguse asemele on astunud brutaalne jõuprintsiip, demokraatia asemele diktatuur. Ajaga muutub moraal, religioon ja kunst. Noorsugu on kui tundlik termoelement, mis registreerib eriti kujukalt ajastu mõttelaadi kõikumisi.

Meie isad elasid kangelasajastul, kus rahvad võitlesid vabaduse eest. Mida näeb tänapäeva noor? „Jõud õigustab tegusid“ on moraal. Hävivad õilsad põhimõtted: rahvaste enesemääramise õigus ja demokraatia.

Adolf Hitler kirjutab „Mein Kampfis“, et maailma valitseb jõud ja selles võidavad brutaalne tahte rahvad. Mussolini leiab, et vaid võitlus annab inimese tahtejõule suurima pinge ja õilistab inimest, seades teda küsimuse ette: kas elu või surm. Karl Marx, kommunismi isa, kirjutab „Kapitalis“, et ainult vägivaldne maailmarevolutsioon viib inimkonna õnnele. Kuid ükski tänapäeva noor ei leia kindlasti, et mõni neist jõuprintsiibile toetuvast ideedest oleks temas pakitseva energia väljendamiseks kohane, sest noorsugu on alati armastanud vabadust, ega või õigustada ühtki teed, mis võtab inimeselt tema individuaalsuse.

Praegusel tehnilisel sajandil, kus teadlased iga päev hangivad looduselt saladusi, tekib igapäev paratamatult kahtlus kõikvõimsa Jumala olemasolus; kahtluseks põhjust annab ka praegune maailmapoliitika, sõjad, aususe ja moraali degenereerumine. Noor on paratamatult sunnitud toetuma iseenesele ja sellest tingituna ongi ta iseteadev ja enesekindel. Kahjuks on tänapäeva noore elu niivõrd mugav, et ta ei leia põhjust seda iseteadvust küllaltki positiivselt kasutada. See iseteadvus kipub ennast seepärast koolis ja avalikus käitumises tihti avaldama negatiivselt vaimse distsipliini puuduses.

Aga moraalikriteeriumile vastavalt on noor põhiliselt relativist, skeptik ja iroonik ning püüab kõigele suhtuda üleolevalt. Ta ei näe mingit vaimset eesmärki, seetõttu tormab ta edasi, põgenedes arengut lämmatavate dogmade eest ja põlates vaimu, mis näib nii nõrgana ja kompromissitsevana praegusel jõupoliitika ajajärgul. Ja kuna ta ei armasta palju mediteerida, võib ta oma tõetsingutel kalduda vaimsesse anarhiasse. Oma vaimsetes püüetes näeb ta enese ümber ainult kõrgete kultuuride varemeid, traditsioone, millest keegi kinni ei pea. Teenides tulevikku, peab ta sammuma teed, mis ei näi kuhugi viivat. Vaimselt nõrgemad heidutatutena loobuvad otsingutest. Sellest tingituna esinebki blaseerunud sportlasõpilastüüp, kelle armsaimaks „spordiks“ on laveerida ühelt tantsupeolt teisele.

Noorsugu on väga dünaamiline. Midagi ei vihka ta nii, nagu enesega rahulolevat paigalseisu. Noorus ei rahuldu ainult saavutuse enesega, vaid tõelist õnne tunneb ta just selle taotlemisel. Kõige selgemalt väljendub see dünaamika sportimisel; siin leiab see positiivset rakendamist. Vaimses maailmas võistlevad ühekülgised ideoloogiad ja välismaailmas egoistlikud võimuhuvid. Selle järeldusena rakendub meie nooruse dünaamika siin peamiselt juba olemasoleva hävitamiseks ja kritiseerimiseks.

Vaimsete huvide langus on tingitud ka õppetöö eriti allakriipsutatud sunduslikkusest; õpilasel tekib teatav vastumeelsus kõige vastu, mis on seotud vaimse pingutusega. Õpilase isiklikkudele huvidele suhtutakse kui illegaalsetele, õppetöö raamidest väljavalguvatele asjadele. Peaks rohkem allakriipsutamist leidma õppetöö osa üldhariduses ja õpilase progressiivses enesearendamises.

Kõige muu juures tänapäeva noor armastab opereerida reaalse asjadena. Tema silmis mõõduandvaks on ainult fakt. Ta tunnustab õigeks seda, mida silm näeb või käsi katsub. Sportimisel kroonib suursaavutusi ergutus-kisa ja kaasõppurite õnnitlused. Kuid kas on mõtet nii madalate sihtide poole püüda? Ärgem unustagem, et kõik, mis konkreetne, on kaduv, ainult abstraktne on igavene. Vaimsed saavutused avaldavad palju suuremat mõju üldisesse evolutsiooni kui ükskõik milline sportlik maailmarekord.

Tänavune abiturium viistlastel külas

Nagu eelnevast näeme, on meie noorsoo vaimsed huvid (nad on siiski olemas) degenerereerunud ja elavad varjusurma spordifantoomi, üldise kõlbelise languse ja ajaloo paratamatuse all.

Nagu teada, omandab noorsugu oma mõttelaadi peamiselt kasvatusel kaudu. Järelikult peame ka siit vigu otsima. Meie noorsoo kasvatamisel on lähtunud põhimõttest, anda võimalikult palju materjali, mille noor õige põhjalikult läbi peab töötama; nii näiteks on meil ajalugu õppekavas kolmes (!) kontsentris. On õppureid, kes võivad vabalt tsiteerida Horatiust, Cicerot ja Vergiliust, kes vuristavad peast ajaloolisi tõiku nagu leksikonist. Tegelikus elus nad ei oska sageli midagi peale hakata; need vanad antiikaja autoriteedid ei anna neile juhiseid käitumiseks meie ajastul.

Paiguti on vähe pööratud tähelepanu õpilase iseseisvale mõtlemisele, tema individuaalse mõttemaailma kujundamisele. Mõnes koolis suhtuvad õpetajad väga üleolevalt õpilaste väidetes, sageli tembeldatakse arenenud ja vaidlusjulgemad näivseteks või sunnitakse nad lihtsalt vaikima oma autoriteedi abil.

Noorus aga loobugu vaimsest mugavusest; ei pruugi karta vaimseid pingutusi, peagi muutuvad need naudinguiks. Ka loobugu noorus masinmuusikast ja kergest ajaviitekirjandusest. Häid kirjanikke lugedes loob noor endale mõttemaailma ja leiab võib-olla ideaali, mille eest võidelda ja mis õigustab tema pingutusi. Spordi kõrval olgu ka vaimsetel huvidel austamisväärne koht. Tõestagem, et on õige: „M e n s a n a i n c o r p o r e s a n o“.

Nagu mainisin, on suurimaks põhjustajaks meie noorsoo vaimsete huvide mandumisel just ajastu vaimulaad. Siin on lahendus riigimeeste käes, kes oma kõrge positsiooni tõttu on igaihele teataval määral eeskujuks; iga faux-pas nende poolt, iga ebafair tegu on hoobiks noorte moraalsetele tõekspidamistele.

Noorsugu püüdku kõrgemale tõusta valitsevatest madalatest elupõhimõtetest, moraalilagedusest, jõupoliitikast ja religioonipuudusest.

Lõpuks pidagem silmas, et meie riigi väike rahvaarv esitab igale kodanikule suuremaid nõudeid kui kusagil mujal; igaiüks peab olema võimalikult mitmekülgne, ja mitmes suunas hästi arenenud, et võimalikult palju suuta teha meie isamaa heaks.

PARIIS

9. juulil.

RONG seisatus. Olime saabunud Gare du Nord'i. Meid tervitas öine Pariis, tuhandete tulede ookean ja... hr. Debouté särav naeratus.

Olime Pariisis. Silmadega neelasin seda pehmet pimedust ja lõikavat valgust; südame ümbruskonda valdas imelik erutav tunne. Väsimus ja nälg — kõik oli ununenud. Trügisimde, kiirustasime, vadistasime eesti ja prantsuse keeles vaheldumisi: olime kui puurist pääsenud.

Eesti delegatsiooni käsutusse antud autocar viis meid Gare du Nord'ist naisüliõpilasmajani, kuhu asusid tütarlapsed, kuna tugevama soo esindajatele oli ette nähtud peatumispaigaks Cité Universitaire'i rahvusvaheline paviljon.

Esimene sõit läbi Pariisi! Mu silmade ees möödusid filmina pimedusest kerkivad arhitektuuri suursaavutised, laiad bulvarid, valgustatud vitriinid, kohvikud ja Pariisi kerge, närviline tempo. Kuulsin kedagi seletavat: „Nous allons passer la Seine... Voyez, là derrière c'est Notre-Dame... Nous sommes au Quartie Latin... Le boulevard Montparnasse... La Coupole... Nous voilà arrivés à Raspail 214.“

Olimegi kohal.

10. juulil. Esimene päev Pariisis.

Mind ärastad energilised sammud, mingisugune ebamäärane kolin, kostis kellegi hääl: „Votr' petit déjeuner mesd'moiselles!“ — Siis oli jälle kõik vait.

Avasin uniselt silmad. Kus olin? Silmitsesin huviga ümbrust. Nüüd meenus mulle, kuidas sõbratar ja mina eelmisel õhtul ronisime kõveras ja kääruks oma pagasi raskuse all ägades mööda otsatuid treppe lõpmatuise kõrgusisse — s. t. õigemini 7. korrale. Mis pärast juhtus, ma ei mäleta. Arvatavasti olime kuidagiviisi voodisse magama heitnud, sest hommikul leidsime endid valgete linade ja „edredonide“ vahelt.

Meie tuba oli lihtne ent üliarmas. Temast hoovas mingit boheemlikku hõngu. Väikeselt palkonilt avanes maaliline vaade linnale: see oli Pariisi katuste romantika.

Hommikueine, mille teenija oli nii kärarikkalt lauale asetanud, omas aga sellel momendil samasugust, võib-olla isegi suuremat külgetõmbejõudu kui pehmetes pastelltoonides meelitav välispanoraama. Pruunistatud krõbedad saiad mõjusid koduselt ja isuäratavalt. Veidi omapärasem oli kohvitaoline vedelik kõrbenud maiguga, mida pidime rüüpama supilusikataolise riistaga väikesest kausist. See ongi prantslaste varahommikune kehakinnitus.

Kella 9-ks kogunesime alla maja ette, kus ootasid juba pr. Allpere, hr. Debouté ja meie delegatsioonile määratud juht, pisikene pruunisilmaline preili Simone Michenon. Roosad ja väljapuhanud, naeratasime vastu Pariisi päikesele.

Kella 12-ni ette nähtud vaba aega otsustasime kasutada tutvunemiseks Cité Universitaire'iga (see on omaette väike linn kõikide maade

ja rahvaste üliõpilasile). Hr. Debouté'ga eesotsas ründasimegi üht veidi lopergust, kuid midu viisakat bussi, mis sõidutas meid Porte d'Orléans'i peatuseni. Paar sammukest sealt edasi oligi Boulevard Jourdan ja Cité Universitaire. Kohanud hr. direktorit ja ta hoolealuseid, siirdusime välisriikide paviljone külastama.

Inglise kolledžite stiili jälgendav Briti hall kivist hoone seisis suurena ja kainena meie ees. Astusime sisse. Hämarias kõrges hallis vestsid juttu mõned triibuliste jakkidega „tommid“ sihvakate inglannadega. Lai trepp viis ülemistele kordadele, kus asusid ühel pool meessoost — teisel pool naissoost üliõpilaste eluruumid; mugavad otstarbekad toad kahele isikule. Tervest ümbrusest hoovase ajalikkude inglise vaimu.

Hoopis erineva pildi pakkus indohiina paviljon. See oli tükike kauget müstilist eksotikat. Kõikjal väänlesid fantastilised ornamendid, igas nurgas kollitasid kollaste ja roheliste draakonite tontlikud lõustad: puudusid ainult väikesed portselanhaprad templitantsijannad.

Oma moodse ilu ja mugavuse poolest oli aga siiski esikohal Madalmaade ehitis. Valge, avara, maitsekalt sisustatud hoone keskel asus muinasjutuline väike õu, mida jahutas sinakasroheline mosaiikpõhjaga bassein. Kristallselge vee virvendamine elustas värvilisi mosaiikkivikesi vallatlevaks mänguks. Jahe tervislik õhk täitis kogu heledat ja rõõmsat ümbrust.

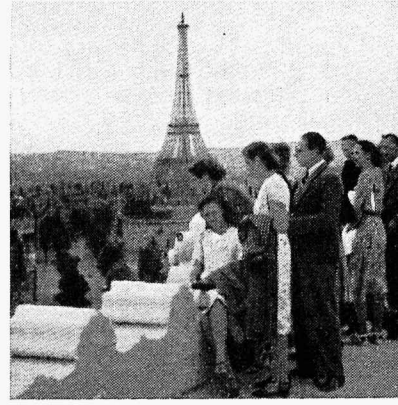
Lõpuks külastasime prantsuse provintside hoonet, mille arvurikkad ruumid olid sisustatud igaüks ise maakonna stiilis.

Vahepeal oli kätte jõudnud keskpäev ja sellega üheskoos einetamisaeg. Tormasime Maison Internationale'i söögisaali, kus delegatsioonide liikmetele anti vastava pileti vastu soe eine. Umbes veerand tundi kulus toidu „eksamineerimiseks“ ja sellega lähema tutvuse sobitamiseks, kuna huvi ümbruse vastu oli kehalikkude vajaduste tõttu surutud tagaplaanile. Oliivõliga valmistatud salat leidis suuremeelset tunnustamist. Teise palana figureeriv verine liha oleks võib-olla küpsetatuna annud välja loomaliha filee mõõdu. Säärane liha ja n.-n. „nädalaringvaatest“ koosnev defineerimatu magusroog kujunesidki meile Pariisi „standardtoiduks“. Alati sama-suguse maitsega libedat magustoitu serveriti iga päev isesugusel viisil: kord vormina, kord marjakastmega, kord vahukooretaluse lisandiga ja lõpuks mingi ebamäärase pudrunä. Ainult iga eine juurde pakutavat veini kiitsid kõik üksmeelselt. Esimestel päevadel, kuna olime veel n.-n. algajad, valdas meid alati peale einet mingisugune muretu õnnis tunne ja jalad olid nagu veidi pehmed ja ebakindlad. Ent Pariisis harjub kõigelega, eriti aga veini- ja šampusejoomisega.

Enam-vähem oma kõhu himusid rahuldanud, hakkasime diskreetselt silmitsema teiste riikide noorsoo esindajaid. Inglise olid saatnud arvurikka pere: kenad tütarlapsed ja tagasihoidlikud triibulisi pidžaamataolisi jakke kandvad poisid. (Tommid ei loobunud oma pidžaamajakkidest isegi Pariisi ooperi galaetendusel.) Nende esinemine oli niivõrd reserveeritud, et nad ei sõlminud tutvust peaaegu ühegi välismaalasega. Rootsit esindasid eranditult pikad atleetliku kehaehitusega põhjamaa pojad. Nad armastasid laulda ja tegid seda ka tihti; mõnikord küll veidi viltu, kuid selle eest seda vägevamalt. Bulgaaria, Jugoslaavia ja Poola delegatsioonide naispere äratas tähelepanu oma kirevate rahvusrõivastega. Egiptusest oli tulnud terve hulk punaseid fesse kandvaid üliõpilasi, keda võlus eriti

Pariisis
Eesti delegat-
sioon Tundmata
Sõduri haua!

Arc de
Triomphe'i
tipul

mõningate eesti neidude põhjamaa šarm. Peale mainitud riikide olid veel esindatud Läti, Leedu ja Belgia.

Arvukas eesti delegatsioon äratas kõikjal huvi. Meid peeti harilikult inglasteks; mõnikord rootslasteks, poolakateks, kord isegi lätlasteks — kõige vähem aga eestlasteks. Püüdsime siis oma rahvusele tublit propagandat teha, mis ka õnnestus, sest tutvusi välismaalastega oli sobitatud palju ja eesti delegatsioonidele kuulus üldine sümpaatia.

Pisikene preili Michenon askeldas energiliselt meie autocari ees: „Ruttu, ruttu, l'Estonie!“ — Ta vallatud tumedad lokid otsaesisel aina lendasid ja silmad välkusid. Pariisiga üldiseks tutvumiseks oli ette nähtud ringsõit läbi linna.

Kõik need kuulsad ehitised ja kohad, millest nii palju loetud, kuuludud ja millest unistatud, kerkisid nüüd tõelistena meie ette.

Sõitsime ladina kvartaalis. Möödusid vanad tänavad, kohvikud, kuulsad bulvarid St. Germain ja St. Michel. Juba paistiski Panthéon, Prantsusmaa suuruste puhkepaik.

Ületasime pruunkollaka Seine'i. Paremalt kaldal rabas oma imponentsusega kunstitempel Louvre. Vasakut kätt avanes vaade Tuileries aiale Concorde'i väljakuga lõpus. Möödusid: elegantne peatänav rue de Rivoli; valge Madeleine'i kiriku suursugused ampiirsambad, Vendôme'i väljak Napoleoni auks püstitatud tumeda pronkssambaga ja Pariisi Ooper, maailma suurimaid teatrihooneid.

Umbrus muutus räpasemaks. Olime Mont-Martre'is. Kitsad ja kõverad rohekas-hallide majadega tänavad kohati tuletasid meelde Tallinna vanalinna. Tõusime ikka kõrgemale ja kõrgemale. Buss peatus majesteetliku Sacré-Coeur'i kiriku treppide ees. See bütsantsehitis kerkis Mont-Martre'i tipus mingi valge kaitsevaimuna, kelle jalge all puhkas terve Pariis. Milline elamus! Näha siit kõrgustikult linna hügielehitisi ja monumente ülitillukeste mänguajadena!

Meie teekond jätkus. Kihutasime jällegi mäest alla. Järgmiseks peatuseks oli l'Etoile: avar väljak, kuhu suubusid tähena tänavad igast küljest ja mida kroonis imposantne Arc de Triomphe. Pühendasime paar vaikset hetke Tundmatu Sõduri hauale, mille alatasa põlev tuli on isamaa eest langenud sangarite surematuse sümboliks. Vasakut kätt avanes vaade nõörsirgele Champs Elysée'le, mis mustas kihutavatest sõidukitest nagu sipelgapesa sipelgaist.

Ajapuudus sundis ruttama. Võisime veel ühe peatuse endile lubada; häälteenamusega valiti selleks Notre-Dame'i kirik. Nii jäid külastamata Napoleoni haud Invaliidide hotellis ja banaalne Eiffeli torn.

Grand Opéra saali toredust varjas sametine pimedus. Nagu kaugelt tõusid Lohengrini uvertüüri õrnad, hellitavad helid ja haihtusid ruumi avaruses. Küll oli hea suruda väsinud keha pehmesse looži tugitooli, kuna meeled rändasid muusika muinasmaailma. Rahustavas pimeduses puhkasid silmad; väsinud kuulsate meistrite dekoratiivkujude imetlemisest, fuajee pimestavast valgusest, Pariisi iluduste jalustrabavaist tualettidest jne. Kosutavas unustuses leiti täielikku rahu...

11. juulil.

Istusime Montparnasse'i bulvaril Le Dôme'i kohviku ees. Hr. direktor, pr. Kann, hr. Debouté, kassameister hr. Meikop ja terve meie arvurikas eestlaste pere olime suures kaares väikese ümmarguse laua ümber kogunenud, millel ilutses kaks limonadipudelit. Puhkasime väsitavast päevatööst: nimelt väljasõidust Chantilly'sse ja pingutavast söömingust rae-kojas linnapea vastuvõtul. Nautisime Pariisi muusajüngrite kogunemiskohta. Milline paabel! Mulatid, neegrid, inglased, juudid, prantslased jne. Bulvaril tungles närviline kirju inimhulk.

Keegi lohakalt riietatud boheemlasttüüpi noormees müüs odavasti akvarelle. Tõmmuvereline sulis kauples maroko käevõrude, vaipade ja vöödega. Hinnad, mida ta nõudis, olid kohutavad, kuid pooletunnilise kauplemise tulemuseks oli alati see, et ostja omandas ihaldatud eseme paarikümne frangi eest. Segaverelise üliviisakas kummardus jättis veel oletada, et vennakene oli teinud kasuliku äri.

Väikese laua taga istus üks tõmmuvereline daam: mingi neegri segu (nähtavasti kohviku alaline külaline). Ta näo kandvama osa moodustas suur paksuuhuline karjuvalt punane suu; suured silmad kerkisid esile nagu konnal; must siid toonitas nahavärvi tumedust — peaaegu ilus, haruldaselt huvitav ja rumal nägu. Järgmise laua taga käratses salkkond heledajuukselisi põhjamaalasi. Keegi korratute juustega kunstnik skitseeris midagi paberilipakale. Mõni tulevane poliitik oli süvenenud ajalehe lektüüri...

Tahtsime tantsida. Meid usaldati pr. Kannu ja hr. Debouté hoolde. Viimase soovitusel otsustasimegi katsetada Olympia-nimelise lokaaliga: mitte eriti kallid ja n.-n. viisakamat liiki punker.

Parajasti, kui me sisse astusime kostusid vaevalt valgustatud ruumist madalad sujuvad slow-helid. Tantsupõrandal liikusid aeglases rütmis ähmased hämarusse uppuvad kogud. Valisime laudad ja tellisime kohvi. Valgus oli vahepeal muutunud eredamaks ja veidi punakaks. Nüüd võisin juba eraldada mingi rumbataolise tantsu rütmis väänlevaid paare, kes peaaegu eranditult tantsisid Pariisi kombe kohaselt (s. t. väga õrnalt). Tähelepanu äratas väike neeger samasuguse partneriga, kelle must nägu säras võidu lakk-kingadega. Kogu ta keha väänles, tõmbles, tuksus ja nõksutas väsimatult tantsu rütmis. Võisin kujutleda seda musta kuradit trampivat tam-tam'i põrina saatel kaugel Aafrika sisemaal.

12. juulil.

Ründasime Pariisi kaubamaju: Galeries Lafayette, Bon-Marché, Printemps — need olid kui Monte-Carlo mängupõrgu, mis võivad muuta korraliku kodaniku ühe päevaga paljaks sandiks.

Meie delegatsioon, eriti naispere, jooksime kui peata kanad ringi: trepist üles, trepist alla; trügisime, imetlesime, ostsime särasilmi ja ähmi

Versailles'i lossi aed

täis. Võimatu oli ka ükskõikseks jääda, kui meelitasid pehmed siidkan-
gad, õhulised pastell-toonides šiffoonrätid, kirevate moe pisiesemete oda-
vus, ämblikuvõrgu-jämedused ameerika sukad, elegantsed vihmamanthlid,
puudritopsid jne. Mida osta? Mida jätta?

Kõikjal pöörane tempo ja lärm. Mind imestas ilusate filmistaaridena
„võõbatud“ müüjannade kannatlikkus. Kuidas võisid nad säilitada naera-
tust erapunastel huultel ja lahkelt reklaamida kaupa sellise kärsitu ja
käratseva ostjaskonna juures.

Sõbratar ja mina lahkusime lõppeks kaubamajast majanduslikel
põhjusil. Olime puruväsinud ja kokku varisemas. Ent aega hingetõmba-
miseks polnud ette nähtud. Tonks! Tonks! Lohistasime endid kuidagiviisi
raekoja platsini, kus pidi kõnelema keegi tuntud „nina“. Suure väsimuse
tõttu jäi mulle sellest episoodist meelde ainult kõva kiviaste, kuhu olin
istunud jõukogumise otstarbel.

*

Ületades Louvre'i antiikskulptuuri osakonna läve, tärkas minus
mingi pühalik aukartus nende tummade valgete kujude ees. Liikumatus,
kuid siiski elavad nagu oma näo ja keha muskulatuuriga muistsed juma-
lad kaunistasid nüüd seda muusatemplit. Esimese galerii taga rabas meid
unustamatu pilt: marmortrepi lõpus võidutsev Samotraake Nike. Tema
projektoritega valgustatud hele kuju kerkis esile pimedusest mingi valge
imena. Ta elas. Kogu viimistletud keha väljendas hoogsat liikumist, liibuv
rüü toonitas loomuliku keha ilu.

Vaevalt olid end lahti kiskunud ühe kunstieseme küljest, kui juba
teine kütkestas su meeli. Siin Aleksander Suure kuulus büst, seal rooma
keisrid oma väärikuses: Augustus, Trajanus, Marcus Aurelius. Täiuslikku
ilu kehastav Praxitelesele omistatud Arles'i Aphrodite; tugevat dünaami-
kat väljendav Diana hirvega; Zeus, Juno, Artemis, Apollo, Hermes —
terve antiikne mütoloogia elustus nende kitsaste Louvre'i müüride vahel.

Tutvunenud arvukate galeriidega, jõudsimme muuseumi kuulsaima
aarde Milo Veenuseni. Täiuslikuna paistis ta valge läbipaistvalt reljeefne
kuju pimeduse taustal. Saalis valitses pühalik vaikus. Kõik kohalolijad

seisatusid aupaklikus imetluses jumalanna ilu ees. Vahelduvad valgus-efektid suurendasid veel unustamatu elamuse intensiivsust...

Kuna seisis veel pilt silmade ees. Väljas veel, öö pehmes jaheduses kerkis pimedusest esile läbipaistev valge ilmutus.

13. juulil.

Tundmatu sõduri hauale asetati pärg välismaa noorte delegatsioonide poolt. Seisime vaikselt nii tähtsusetuina ja väikestena Arc de Triomphe'i imposantselt massiivse kaare all. Lugesid arvukaid kivi sisse lihtsalt graveeritud nimesid, rändasid mõtted tahtmatult kaugele nende juurde, kes kord olid ohverdanud oma elu isamaale.

Pärast pühalikku talitust siirdusime Maison Rotschild'i haridusministri Jean Zay vastuvõtule, kus meie hea tuju eest hoolitsesid mitmekesised ettekanded ja muidugi ka šampus.

Õhtul oli ette nähtud tutvunemine Palais de la'Découverte'iga. Ära kuulanud ettekande „Teadused ja Prantsuse revolutsioon“, mida pidas Docteur es-sciences M. Ranc, võis igaüks vastavalt oma huviedle külastada kas füüsika-, keemia-, astronoomia- või bioloogiaosakonda. Umbes kesköö paiku lahkusime alles huvitavast teadusetemplit, mis oli pakkunud palju uut ja ennetundmatut.

14. juulil.

Saabus 14. juuli, Prantsuse Revolutsiooni 150. a. sünnipäev. Kogu Pariis, kogu Prantsusmaa oli ennast kuudeviisi ette valmistanud sellele pidupäevale, oli oodanud seda ajaloo hiigelhetke. Nüüd oli ta tulnud: võidutsevana, päikesepaistelisena. Piduhtes Pariis kees rõõmuärevusest; tänavad kihasid kirevast inimookeanist, mis oli siia kokku voolanud igast maailmakaarest tervitama suurt rahvuspüha — vabaduse võidupäeva.

150 a. tagasi samal päeval, kihas tänavatel võib-olla samasugune rahvahulk, kuid ähvardav ja verejanuline. Oli vallanenud aastasadade jooksul kogunenud viha. 14. juulil langes Bastille. Rahvas asus vabaduse teele. Teele, mis aga viis üle loendamatu laipade ja vereloikude.

Nüüd pühitsetakse seda päeva lipukestega, veini ja tantsuga; mõni mõtleb ka mööda minnes sellele, mida see päev tõesti tähendab.

Pariis võttis vastu 150. võidupüha erakorralise toreduse ja suurejoonelisusega. Keset seda toredust ja suurejoonelisust oli ka meil, eesti delegatsioonil, au figureerida.

Juba enne kella kuut hommikul olime valmis paraadile minekuks, sest enam-vähem viisakate kohtade eest pidi juba varakult muretsema.

Kella poole seitsmeks umbes jõudsime Champs Elysée'le, mis mustas määratust inimhulgast ja kuhu voolas juurde aina rohkem ja rohkem. Kuna väike preili Michenon oli sel hommikul magama jäänud ja meid seega saatuse hoolde jätnud (õigemini hr. direktori ja hr. Debouté hoolde), siis ei teadnud meie, mis liiki kohad olid reserveeritud eesti delegatsioonile. Ent katsetada võis ju kõikjal. Esiteks kohe tüürisime terve karjaga tribüüni poole, mis oli määratud auküalistele. Tulemus oli negatiivne. Jäime seisma veidi vasakut kätt tribüüni tänava äärde. kuhu olid kogunenud ka mõningate teiste riikide delegatsioonid. Kahjurõõmsalt märkasime, kuidas inglased žestikuleerisid ja karjusid, sest neid samuti ei lastud tribüünile. Äkki kostus käsklus: „Tagant läbi pugeda ja tribüüni teiselt poolt rünnata.“ Oeldud, tehtud. Mõtte tegelik läbiviimine polnudki nii lihtis. Võttis päris kenasti aega, enne kui saime rüselevast, karjувast,

siplevast inimhulgast läbi murda. Töötasime elu eest. Jõudsime lõppeks tribüüni teise otsa juurde, kuid seegi kombinatsioon läks luhta. Pettumus oli veelgi suurem, kuna meie eelminegi positsioon, kust ikka enam-vähem oleks võinud näha või aimata, mis tänaval sünnib, oli juba teiste poolt okupeeritud. Seisime tribüüni taga. Meie ees oli puusein, meie taga kohviku vitriinid ja mõlemal pool lootusetu rahvamurd. Ent alla me veel ei andnud. Nihkusime siis mõne käskluse peale kord edasi, kord tagasi, kord vasakule, kord paremale; kord otse, kord nurga all jne. Edasi mäletan ainult, kuidas ma oma viimase energia ja jõuga halastamatult mingist inimhulgast ennast välja pressisin kord vääneldes ja pugedes nagu uss, kord kätega tõugates ja vehkides nagu hullumeelne. Ime kombel jõudsin äkki lahedamatesse elu- õigemini seisutingimustesse.

Veidi hinge tõmmanud, hakkasin huvi tundma oma kaaskannatajate saatuse vastu. Kuid ennäe! eesti delegatsiooni polnudki enam näha. Siin ja seal rahvamurru keskel paistis veel mõni nagu tuttav blond juuksetutt või mõni punetav ja ahastav nägu — see oli ka kõik.

Järgmiseks mureks oli: kuidas jälgida paraadi käiku? Lõppude lõpuks selle sihi poole tüürisidki meie sangarlikud pingutused. Müürina mu ette kerkivast rahvahulgast ma enam ei riskinud läbi pugeda. Ent abi sain vastavaks otstarbeks väljaüritavast toolist ja mingisugusest pikast papist torust, mille lõppu kinnitatud peeglist võis jälgida sünduste käiku teispool inimmurdu. Platseerunud toolile ja varustatud sellise rüstaga nautisin täiel määral paraadi toredust, mis kujunes tõesti suureks ja unustamatuks elamuseks.

Mu silmade ees defileeris terve prantsuse impeerium. Otsatu kireva lindina liikusid väeosad Champ-Elisée'l, kuna õhus põrises mööda üks lennueskadrill teise järele. Fanfaaride, trummipõrina ja puhkpillide sekka kostsid rahva temperamentsed poolehoiuavaldused ühele või teisele väeosale. Eriti tormiline ja soe vastuvõtt sai osaks auküalistena saabunud inglise kaardiväele. Nende kõrged torutaolised mustad peakatted paistsid isegi üle rahvamurru. Nad liikusid nagu üks mees rahulikult enesekindlalt ja saadetud lakkamatust poolehoiukisast. Rahva lemmikuks osutusid ka Aafrika väeosad: Põhja-Aafrika pärismaalastest ratsanikkude üksused (n.-n. spahid), võõrasteleegion ja mustade väeosad. Viimased mõjusid eriti efektselt oma punaste peakatete tõttu, mis olid julgeks kontrastiks neegrite pigimustale nahale. Uhked kõrvepojad, araablased, möödusid eeskujulikult rivistatult kerges galopis oma valgetel ja tumepruunidel araabia-täkkudel. Indohiinast olid saabunud mõned kollaste väeosad, mis koosnesid enamasti väga väikest kasvu laiade tuimade nägudega pärismaalastest. Järgnesid prantslaste jalaväelased, suurtükiväelased ja „vapside“ taolist baretti kandvad alpi kütid. Defilee lõppes motoriseeritud üksustega, tankidega, igasuguste moodsete õhutõrjekahuritega jne. Umbes keskpäeva paiku lõppeski paraad.

Kella viieks peale lõunat sõitsime autocaris Trocadéro'le (praegu nimetatakse seda Palais de Chaillot'ks), kuhu oli kogunenud suur rahvahulk kuulama president Lebrun ja peaminister Daladier kõnet. Auküalistest seast torkasid silma kirevalt ja fantastiliselt rietatud Prantsuse-Aafrika pärismaalastest pealikud. Üks kogukas paksuhuuleline neegrikuningas oli arvanud heaks ilmuda pidulikule tseremooniale sidrunikollases punaste täppidega laias mantlis, milles ta nägi välja ümmargune ja kirev

kui lihavõttumena. Teine väärikas neegrivürst oli oma paraadmundriks valinud valge-lillatriibulise rüü laia punase vööga ja mürkrohelise turbanitaolise peakatte mingi kollase ripatsiga ees. Kontrastsena mõjusid araabia pealikute rahulikud valged või hallikas-lillad mantlid. Mulle meenub üks musta terava habemega ilusa näoga Caid, kes saabus koos mõnede prantsuse kõrgemate sõjaväelastega. Ta möödus uudishimulikust rahvahulgast, nagu mõni noor Jumal või vähemalt terve Prantsuse Impeeriumi valitseja.

Kõigile suureks meelehärmaks hakkas vihma sadama, õigemini valama. Tribüünile koorina ülesseatud ja üleni valgesse rietatud noored tütarlapsed lõdisesid ja ligunesid oma õhukestes suvekleitides. Meie seast olid vähesed ettenägelikult end varustanud vihmamantlitega. Teised katsusid päästa, mis veel päästa andis, pugedes oma armsate ligimeste mantlite alla või kattes oma väärtuslikud lokid rätikute ja taskurätikutega. Kõige mugavamad olid aga hoopis bussi jäänud.

Esimesena kõnele president Lebrun, kõnetekst ühes käes ja vihmavari pea kohal. Ta kõneles pikalt Prantsuse revolutsioonist ja ta tähtsusest. Endastmõistetavalt mainis ta ka traditsiooniliseks muutunud rahu kindlustamise ja säilitamise probleemi. Peaminister Daladier' kõnet me peaaegu ei kuulnudki, sest vihm hakkas liiga tegema ja me katsusime ruttu bussi pääseda.

Revolutsioon pidupäev lõppes ilutulestikuga. Kirevad raketid sähvasid kord siin, kord seal keset taeva pehmet tumedust. Kord helendasid nad teravalt ereda joonena, tõusid kuulina või noolena mustavasse kõrgusse; kord purskasid nad tuhandeid väikesi tähekesi, mis taeva laotust üle küivasid hiilgava tolmana ja haihtusid. Tänavatel valgustaud ja tulvil kohvikute ees, kõikjal, kus muusika mängis, tantsiti lageda taeva all krobelsel tänavasillutisel.

Pariis lõbutses!

15. juulil.

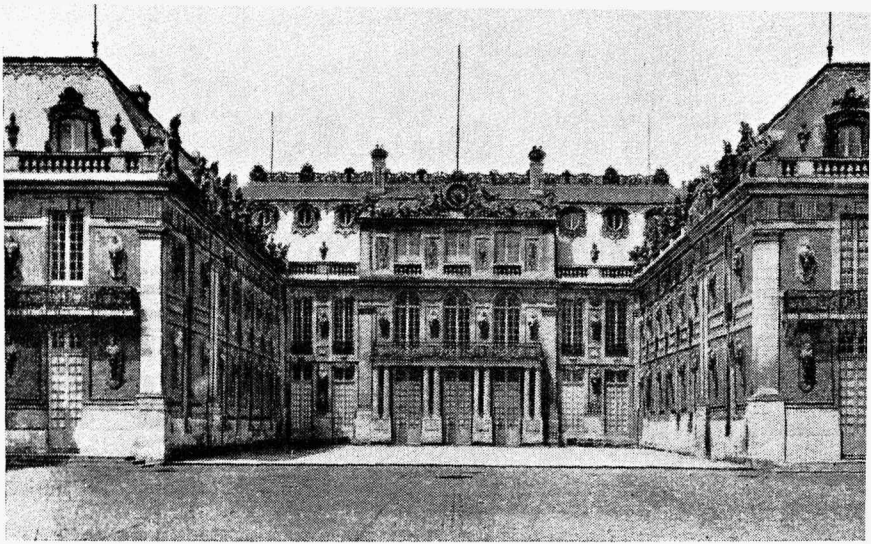
Olime kuulsal Bourget lennuväljal. Väsinud hommikusest kaubamajade ründamisest istusime siin kenasti pingi peal ja ootasime põksuval südamel, saabuvat suurhetke: nimelt võis igäüks, kellel küllalt julgust rinnus, viieminutilise proovilennu läbi elada. Mõni suurest ärevusest ja erutusest askeldas ringi säravsilmi ja ootuses, et mis nüüd tuleb? Mõni kõigega harjunud tüüp vaatles blaseerunult linnukesi taeva all, või haigutatas niisama moe pärast.

Vahepeal oli kord saabunud ka minu kätte (mul oli muuseas au hr. direktoriga ühes masinas õhuristsed läbi elada). Üürikene sõit n.-n. „kõrgemates sfäärides“ kujunes lihtsalt oivaliseks, kuigi olin unustanud toppimast kõrvadesse vatti ja kuigi mul peas huugas ja põrises veel tükk aega pärast lennukist väljumist. Peale esimest lendu on inimesel kohe nagu hulga enam tsiviliseeritud ja haritud tunne.

16. juulil.

Hommikupoolel võimaldati meil tutvuda Louvre'i kuulsate maali-galeriidega, mis on kuulsaimad maailmas, omades umbes 3000 väärtuslikku teost. Ajapuuduse tõttu võisime aga ainult pealiskaudselt pilku heita suuremate saalide tähtsamaile teosile. Sellest pilguheitmisest jätkus aga unustamatu elamuse pakkumiseks ja igatsuse tekkimiseks Louvre'i põhjatult rikka kunstimaailma järele.

Versailles'i loss

Lai marmortrepp viis üles 1. korrale, kus asusid kuulsate itaalia, hispaania, flaami jne. vanameistrite tööd ja haruldane kollektsioon prantsuse kunstnike chefs-d'oeuvre'itest.

Esiteks tutvusime vana itaalia koolkonnaga, mis on õieti maalikunsti hälliks: 14. ja 15. s. meistrid Gozzoli, Fra Angelico, Perugino j. t. ning kolm üldtuntud nime: Raffael, Tizian ja Leonardo da Vinci. Louvre'i kuulsaimaks aardeks ongi Leonardo da Vinci Mona Lisa ehk Gicconda. Paljud on olnud nimetatud originaalist pettunud. Minule isklikult avaldas teos suurt mõju. Esimesel silmapilgul võib-olla ei oska leida midagi iseäralikku selles väikesevõitu pildis. Kuid, mida enam süveneda, seda elavamaks muutub ilusa firenzlanna sfinksinaeratus. Meisterlikust heletumedusest hoovab mingit seletamatut šarmi.

Hispaania koolkonda esindasid Velazquez, Murillo, El Greco ja tolle ajastu suurim realist, sünge Goya.

Õige lühikest aega pühendasin flaami meistritele Van Dyck'ile ja vulgaarsena tunduvale Rubensile. Nägemata jäid ka saksa ja inglise vanameistrid.

Siirdusin n.-n. Rembrandt'i saali, mis on hollandi maaligeeniuse järgi vastavalt nimetatud. Imetluses seisatun selle kõige hingestatuma ja sisukama meistri tööde ees. Milline ilmekus nägudes, lihtsate võtetega saavutatud ülim sügavus ja efekt.

Veidi põhjalikumalt tutvusin prantsuse maalikunstiga, mis on küll hiljem arenema hakanud, kuid mis on ka kõrgeima tipu saavutanud. Siin ei leidu peaaegu ühtegi maali, mis mõjuks kuidagi raskelt või ülekuhjatult. Enamus teostest hoovab harmooniat ja peent maitset, nii et piltide imetlemine kujuneb ülimaks naudinguks.

Veidi liiga naiivsed ja magusad tunduvad küll Grenze'i hale-armsad tütarlaste näod. Boucher on rokokoolikult pealiskaudne: enam salongmaali kui tõeline kunstnik. Ent sama stiili esindaja Watteau šarmikalt kerge žanr evib siiski enam hinge ja elu. Napoleoni-aegne klassitsist David taotleb oma teostes lihtsust ja reaalsust. Ta on sõnatu portretist. Tema kuulsaim teos „Napoleoni kroonimine“ ulatub üle terve seina (6 m kõrge ja 9,5 m lai). Romantistide, Géricault ja Delacroix teostest pääseb vallale temperamentne väljendusviis, liikuvus, dramaatilisus ja osav värvidemäng. Corot' teostest „Tantsivad nümfid“ hoovab seevastu rahulikku,

veidi mänglevat rütmi ja hõbehallikat pehmet tooni. Lõpuks Couret ja Millet on juba realistliku suuna esindajad. Viimase kuuluis teos „Viljapeade korjajad“, on möödunud sajandi teise poole üks õnnestunumaid teoseid.

Louvre'ist väljudes olime kõik veidi segased. 3 tundi ringi jooksta ühe pildi juurest teise juurde, vaadata, imetleda, kritiseerida, laimata, kiita jne. — see pole naljaasi. Pole ka ime, et meie pead ägasid kogutud vaimuvara raskusest ja jalad olid nagu tinased pingutavast tööst. Sõitsime Cité Universitaire'i einetele, et jällegi tasakaalustada vaimu ja keha.

Pärast einet siirdusime Cité suurde pidusaali. Oli nimelt meie viimane päev selles üliõpilaste linnakeses, sest juba 17. juulil lõppes muretu prii elu prantsuse valitsuse kulul. Sel puhul korraldati välismaa delegatsioonidele ühine lahkumiskoosviibimine. Suurest meeolehärmast (lahkumise õhtu) jõin isegi ära terve tassi musta kohvi, mis oli nagu tõrvast keedetud ja ebatavalise hapuka maiguga. „Publiku“ lõbustamiseks pidid kõik delegatsioonid tähestiku järjekorras esinema mingi ettekandega ja oma riigi hümniga.

Uvertüürina kõlas inglaste traditsiooniline „It's a long way to Tipperary!“, mida triibulised „tommid“ kandsid ette kaasakiskuva vaimustusega. Egiptlased püüdsid esimesi üle trumbata oma omapäraste lauludega, mis neil osalt ka õnnestus. Rahvusrõivais bulgaarlased ja meie kallid naabrid, lätlased, esinesid isegi rahvatantsudega. Eesti delegatsioon ei jäänud teistest maha. Vägevasti mõjusid eesti laulud: „Ma vaatan paadist kiikriga“, „Isamaa ilu hoieldes“ ja „Mu isamaa“.

Kui iga riik oli näidanud, mida ta oskas või mida ta ei osanud, algas üldine tants. Kuna tantsuorkestrit polnud ette nähtud, siis käis igaüks, kes vähegi mängida oskas, järjekorras klaverit piinamas. Kõige agaramad sel alal olid egiptlased. Nende foksid, üks orientalsem kui teine, said suure menu osaliseks.

Tujuküllane lahkumispidu lõppes n.-n. piduliku marssiga, mis sarnanes aga rohkem hulluamaja demonstratsioonile. Kõik asetused ritta pika sabana üksteise järele ja laulsid (ulusid) ning kargasid sedaviisi saalist välja, trepist alla alumisele korrale ja trepist üles jälle tagasi saali.

Vahepeal oli saabunud õhtu ja meie viimane dinee Cité Universitaire'is.

Kahe viimase päeva kohta Pariisis pole midagi iseäralikku tähendada. Käisime eesti saatkonna ruume külastamas, jalutasime Luxembourg'i aias, kulutasime viimased rahad kaubamajades ja sõime, mida veel saada võis järele jäänud varanduse eest.

19. juulil.

Jätsime jumalaga meile nii koduseks ja armsaks saanud Pariisiga. Raske oli lahkuda. Ei võinud ju aimata, millal jälle näeb neid laiu elavaid puiesteid, hiilgavaid ehitisi, monumente ja neid kõveraid keskaegseid tänavajuppe.

Veel kord meenusid kõik kaunid unustamatud hetked, mille sarnaseid elu võib-olla enam kunagi ei võimalda. Arvan, et kõik lahkusid salajase sooviga südames esimesel võimalusel jälle võrratut Pariisi külastada.

Rong hakkas liikuma. Viimane pilk Gare-du-Nord'ile...

Nägemiseni Pariis!...

CHATEAU DE VERSAILLES

En me réveillant de bonne heure dans une petite chambre de la Maison des Etudiantes, je me sentis prise d'une sorte d'énerverment. C'était, en effet, la pensée du programme de la matinée qui me fit alertement sauter à bas du lit et dévorer en hâte l'unique croissant de mon petit déjeuner. Dans vingt minutes toutes les membres de la délégation estonienne devaient être prêtes pour aller visiter le palais Versailles. Versailles! Ce nom signifiait déjà quelque chose! Que de fois je l'avais entendu prononcer à l'école dans les leçons d'histoire et que de fois il m'avait fait songer à ses innombrables richesses et à son attrayante beauté...

Nous descendîmes dans la rue où notre autocar nous attendait déjà, prêt à partir et au bout de quelques minutes nous nous trouvâmes sur la route de Paris — Versailles, frais, bien reposés et heureux de pouvoir recueillir de nouvelles impressions.

Je n'oublierai jamais ce moment sublime, où nous vîmes enfin surgir devant nos yeux le plus beau et le plus glorieux des palais du monde — le palais de Versailles! Majestueux et puissant, il est demeuré là à travers les âges, muet spectateur des grands événements que connaît l'histoire. C'est grâce à lui que j'ai pu saisir tout l'esprit du Grand Siècle, ami du faste, des fêtes brillantes et somptueuses, du luxe et de la richesse, cet esprit plein de grâce qui a laissé sa trace ineffaçable dans les moindres détails du château... „A toutes les gloires de la France“ — c'est à bon droit que le roi Louis Philippe fit écrire ces mots célèbres aux frontons de l'édifice.

Le château de Versailles, la superbe création de Louis XIV fut construit au 17. siècle par J. Hardonin-Mansart. C'est Le Nôtre qui dessina le plan des jardins et le peintre Le Brun qui dirigea la décoration. Louis XIV y transféra la cour et le siège du gouvernement. Versailles devint alors le centre de l'activité politique et diplomatique, le symbole même de vie extrêmement brillante de la Monarchie française. Cela dura jusqu'à l'embrassement de la Grande Révolution et la chute de la royauté, quand le château fut envahi par la foule et en partie détruit. Plus tard Louis Philippe le fit restaurer et reconstruire et y établit un musée.

Comme le temps nous faisait défaut notre visitation se borna à la partie centrale du château, la partie qui a gardé le plus de son aspect original. J'en ai retiré cependant une impression générale et j'en ai gardé un éclatant souvenir...

C'était un monde tout nouveau de sentiments et d'impressions qui s'ouvrit pour moi dans les petits salons richement décorés, les longues galeries aux magnifiques ornements, les salles de fêtes et de cérémonies et les divers objets d'art, dans toute cette splendide richesse qui m'éblouissait et m'enchantait dès le premier moment. Je fus séduite par l'abondance des décorations, l'harmonie et la finesse des formes et le goût extrêmement raffiné du 17. siècle... Chaque détail attirait mes regards émerveillés, chaque objet rappelait à ma mémoire le règne illustre du „Roi Soleil“. Il était bien facile de me représenter une société royale, dansant le menuet dans les vastes salles du château...

Versailles' lossi peeglitesaal

La plus belle et la plus célèbre des pièces qui nous avons visitées est certainement la magnifique galerie des Glaces, un vrai chef-d'oeuvre de l'art de Louis XIV. Elle a 73 mètres de long et elle est éclairée par 17 grandes fenêtres qui ouvrent sur le beau parc et les parterres d'eau. Les fausses fenêtres du côté opposé sont garnies de glaces, qui ont donné son nom à la pièce illustre.

Le centre du château comprend encore les grands appartements royaux et deux salons situés symétriquement aux extrémités de la galerie: salon de la Paix et salon de la Guerre. Ces derniers ont conservé leurs belles décorations de marbre et de bronze ciselé.

Je me souviens encore très bien de la chambre à coucher de Louis XIV, une magnifique pièce, dont le centre est occupé par un lit énorme et dont les riches décorations ont conservé toute leur beauté. Une série de salles font suite du Grand Appartement du roi: salon de Vénus, dont les décorations de marbre sont d'une extrême beauté; salon de Diane — salle de billard et de jeu sous Louis XIV; salon de Mars, orné de Cobélins et de tapisseries, qui fut la grande salle de concert et de bals; salon de Mercure, où Louis XIV fut exposé après sa mort et enfin l'ancienne chambre de trône — le salon d'Apollon.

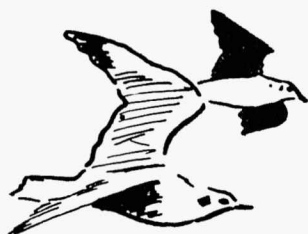
Ensuite c'est l'appartement de la reine que nous avons visité hâtivement. Les pièces exquises, où ont vécu Marie Antoinette et Marie Thérèse nous ont charmés par leur élégance et la finesse de goût qui a présidé à leur décoration. Le glorieux passé, plein de luxe et de pompe se déploya pour nous dans toutes son attrayante beauté...

Après une promenade dans le grand parc tout ensoleillé, dont les antiques statues, les bosquets, les innombrables fontaines et les bassins ornés de fleurs multicolores nous offraient de merveilleux spectacles, vint l'heure, enfin, de la dure séparation. Il était triste de quitter ce lieu qui nous était devenu bien cher et dont le souvenir s'est gravé profondément dans nos coeurs. Nous nous retournâmes de loin pour jeter sur lui un dernier coup d'oeil et pour lui dire: „Au revoir!“

Linda Ratassepp

3. güm. kl.

SUVEPÄEV

KELL seinal näitas üheksandat hommikutundi. Aknast langeb tupp sooja kollast valgust. Sirutasin end mõnuldes voodis. Lükkasin siis jalaga teki pealt ja keerasin enda kõhuli. Aken oli lahti, kardinad liikusid kergelt tuule käes. Helesinise taeva taustal värisesid akna all kasvava pihlaka lehed. Viudi — lendas pääsuke maja eest läbi ja kadus vädinaga katuseräästa all olevasse pessa. Ilm oli kõigiti kena.

Järsku lendas mingi väike kõva ese läbi akna ja maandus potsti minu süngi. See oli lame ümmargune kruusakivi, nagu neid meie tänaval palju leidus. Kargasin süngist ja jooksin akna manu. All värava juures seisis Tom ja irtitas.

„Good morning! Kui sa unimüts kümne minuti pärast sadamas ei ole, siis söidame täna ilma sinuta välja!“

Siis toppis ta oma suured käed püksitaskuisse, virutas jalaga eesoleva kivi veerema ja läks vilistades minema, enne kui sain veel sõnagi lausuda.

All right! Aega ei olnud kaotada. Tõmbasin kiiresti riided selga, libistusin trepikäsi puud mööda alla ja ruttasin kööki. Teenija valmistas alles einet. Teadustasin talle, et ei tule enne õhtut tagasi, täitsin rannakoti mitmesuguse proviandiga ja sibasin sadama poole.

Poisid arvatavasti ootasid juba mind. Neid oli kolm: Adi, minu onupoeg, kelle vanale kuulus ka jaht, millega korraldasime väljasõite ümbruskonna saarile; Tom, Adi sõber ja minu lasteaiakaaslane, ja Kid, Adi koolivend. Jahi juhiks ja kapteniks oli Tom, kes õppis merekoolis. Olime sel suvel teostanud väljasõite ümbruskonna rannikule. Alguses olin neile tülik ees, sest ei osanud liikuda purjetaval jahil. Pikapeale aga kohanesin ja nad harjusid minus nägema omasugust. Hiljem muutusin isegi neile vajalikuks, sest hoolitsesin väljasõitude kestel toitlustamise eest. Õppisin käsitsema purjesid ja teisi asendama tüüril.

Kiirustasin samme, kuna oli juba möödunud viisteist minutit sellest, kui Tom oli käinud mind äratamas. Tänaval lõpul paistis meri. Ümber tänavaga nurga keerates avanes mulle avar vaade sadamale. Kai ääres ootas mind Kid väikese paadiga. Umbes kahekümne meetri kaugusel paadisillast oli ankrus valge jaht. Adi ja Tom seadsid seal juba purjesid üles. Päike lõõskas, oli kuum kui kerisel. Vähest jahutust pakkus maa poolt puhuv tuul, mis pani merepinna kergelt tantsisklema.

Astusin paati ja Kid sõudis meid purjeka juurde. Kerged lained panid jahi õõtsuma. Tuul mängles juba tõusvates purjedes. Kid kinnitas paadi kõiega purjeka külge ja asus ankrut üles tõmbama. Purjed olid juba üleval. Asetasin aerud paadi põhja, võtsin toidumooni ja tahtsin astuda jahile, kui juhtus midagi koledat.

Mu rannapüksisäär takerdus paadi ninas olevasse konksu. Teine jalg, juba sirutatud jahi poole, ei leidnud enam tugipunkti, sest jaht vabastatuna ankrust haaras purjedega tuult ja paati kinnitav nööri andis järele. Vahe purjeka ja paadi vahel oli umbes poolteist meetrit. Äkilisest jahi tõmbest hakkas kerge paat kõikumama, rüüpas paar korda vett ja keerdus siis suure hooga kummuli. Lendasin kaares vette, jalg paadi küljes. Kõik see toimus mõne sekundi vältel, ilma et poisid mulle appi oleksid saanud tulla. Jaht libises tuulest aetuna kiiresti edasi, tõmmates paati ja paadiga vee all ka mind kaasa. Tundsin vasemas jalas tugevat valu; ei suutnud end riietest vabastada, sest jaht vedas mind suure kiirusega läbi vee. Olin kui halvatud. Tundsin õhupuudust, pealegi oli mere põhjas suuri kive, mille vastu võisin kergesti põrgata. Sulgesin silmad, mis kipitasid suurest vee survest, ja andsin end saatuse hoolde. Mõtlesin, et suren. Mõttes kerkisid mu silme ette mu kodused ja kõik mu möödunud elu. Tundsin pea pöörivat; veri peksles minus. Kaotasin meelemärguse.

Minu ümber oli pimedus kui pigi. Siis tantsisklesid kõikjal punased, kollased ja lillad tulukesed. Olin kui kahe terasharja vahel ja mind taheti läbi hakkmasina lasta. Tundsin valu, metsikut valu. Süda oli halb, sisikond keerles sees. Siis hakkas teadvus mind uuesti valdama. Tundsin end lamavat kusagil kõval pinnal. Pea käis ringi ja silmalaud olid tinarakked. Ei suutnud end liigutada. Siis kuulsin, kuidas keegi möirgas mu kõrval: „Ei oli viga, hakkab toibuma. Vett kopsudes ei olnud kuigi palju, ainult ehmatust...“

Arvasin sel hetkel, et kaotan kõrvakuulmise — nii valus oli mulle hääl! Siis haaras keegi mu käed ja hakkas neid masseerima. Keegi teine püüdis avada mu suud ja sinna valada midagi põletavat. Kaotasin teiskordselt teadvuse.

Kui uuesti ärkasin, oli minu enesetunne juba parem. Tundsin, et lamasin süngis. Vist kodus! Kell tiksus seinal. Avasin silmad. Oli hämar. Voodi kõrval toolil istus Tom ja luges. Nähes, et olen ärkvel, ohkas ta kergendatult ja ütles: „Lõppeks ometi. Magasid kogu päeva rahutult. Arst käis ja ütles, et pead veel homme lamama. Adi helistas su vanematele linna. Ema söidab homme siia.“

Kuulsin kui läbi une. Keel kuivas kurku. Üks küsimus põletas meeli. „Juua!“ Tom ulatas mulle tassiga kuuma kohvi.

„Kuidas pääsesin? Kes päästis?“

Valus oli rääkida, kuid uudishimu oli suurem.

Tom lõi käega, nagu tahes emale tõrjuda mälestusi tollest sündmusest, ja lausus siis: „Olime tol hetkel nagu peatud. Jahi peatamine oleks aega võtnud ja sulle hädaohtlik olnud, sellepärast löikasin paati vedava köie läbi, sukeldusin vette, vabastasin su paadi küljest ja toimetasin kaldale. Kutsusime arsti ja siin sa nüüd lamad. Nüüd jää aga magama, arst ei lubanud sind rääkimisega väsitada. Homme tuleme sind jälle vaatama. Saa ruttu terveks, et jälle koos purjetama võiksime minna. Good night, my brave pirate!“

Piraat! Jah, piraadid olime me neli kõik. Hulljulged kaugete randade armastajad.

Tundsin magusat unerammestust. Varjud esemete ümber suurenesid. Rohutirts saagis akna all põõsas ühetooniliselt, suigutavalt. Kell seinal näitas üheksandat õhtutundi. Uinusin.

JUUBEL

ON ilus päikesepaisteline kevade hommik. Päike paneb sätendama üksikud kastetilgad, mis leiduvad tiigi serval haljendaval rohul. On haudvaikne, ainult vahetevahel sahistab eksinud tuuleil kõrgete sangleppade latvades ja kostab mõne üksiku lõokese lustlik lõõritamine. Teispool tiiki paistab puude varjust üksik maja, mis oma heledate ja rõõmsate värvidega sulab kevadlooduse ilu harmooniasse.

Seal avaneb majauks — väljub pealtnäha keskealine mees. Ta hingab naudinguga värsket kevadeõhku ja jookseb kergel sammul lähedaloleva tiigi poole. Teinud oma hommikuse supluse, jalutab ta ümber võrdlemisi suure krundi ja jõuab taas maja juurde. Järgmisel hetkel on ta juba magamistoas, kus teeb paar võimlemisharjutust ilmse vilumuse ja korralikkusega.

Mõne aja pärast saabub meile tuntud härrasmees söögituppa, kus talle on kaetud laud võrdlemisi tavalise hommikeinega. Vanahärra on end korralikult riietunud, enetab ja väljub elastsel kõnnakul. Keegi ei võiks öel-

da, et see mees on peagu viiekümneaastane.

Juba istub ta jalgrattal ja sõidab linna. Nimelt on jalgrattasõit selle vanahärra üheks nooruslikkuse põhjuseks. Linnas peatub ta kaubamaja „Laansalu“ ees ja astub ärisse. Kõik ametnikud teretavad teda viisakalt.

Selgub, et eelpoolkirjeldatud isik pole keegi muu, kui linna suurärimees Priit Laansalu.

Priit Laansalu on üks neist vähestest kodanikest, kes on sooritanud peadpööritava karjääri. Ta alustas väikese pudukauplusega eeslinna tänaval, kord-korralt ligines ta äri ikka linna tsentrumile, ja praegu võib ta linna suurima kaubamaja omanikuna tagasi vaadata kolmekümneaastasele vaevarikale tööle. Kuid Laansalu pole ainult ärimees, vaid ka suur seltskonnategelane. Tema on linna muusikaseltsi „Helila“, ja veel paljude teiste seltside auliikmeks.

Vaatamata rängale tööle, suurtele kohustustele ja oma aastatele, on Laansalu jäänud võrdlemisi nooreks. See on tingitud tema spordiharrastusest ja sihikindlast võimlemisest. Mõni ehk imestab, kuidas säärane tähtis

mees kui Laansalu sõidab jalgrattaga linna ja tagasi. Aga sellele võib julgelt öelda ärimehe omade sõnadega: „Mina peaksin autoga sõitma? Ega ma siis nii vana ja haige ole, et omal jõul ei suuda liikuda.“ Ja jälle hüppab ta, rikkusele vaatamata, oma „rattale“ ja sõidab peale päevatööd koju.

Ligineb 7. juuni 19... aastal. See mittemidagiütlev kuupäev on Laansalu elus vägagi tähtis. Ta nimelt sündis sel kuupäeval viiskümmend aastat tagasi. Samuti algas ta oma ärilist tegevust 7. juunil kolmekümne aasta eest. Kuid see pole veel kõik, sellel kuupäeval võib ta pühitseda ka oma kahekümneviieaastast seltskonnategevuse juubelit.

Kõik askeldavad tema teadmata juubeliks, kuid juubilar isiklikult ei tee sest väljagi; ta nagu oleks selle hoopis unustanud.

6. juuni õhtul sõidab ta oma äritegevuselt muidugi jalgrattal, oma „villasse“, mis asetseb linnast paar kilomeetrit eemal, üksiku pargi keskel.

Saabunud koju, laseb peremees süüdata kamina, et vaadelda leekide mängu, riietub koduselt, istub kamina ette ja lülitab raadio. Muusikahelide saatel ta loeb mitu head tundi üht filosoofilist teost. Lõpetanud korralikult peatüki, mõtiskleb ta enesesüvenenult oma armsast abikaasast, kes juba viie aasta eest lahkus temast igavesti. Sedasi unistades viskab ta korraks pilgu kaminasse; see on juba peagu kustunud. Nüüd otsustab ka isand Laansalu magama minna. Kustutanud lambi, tabab ta silm ilusat loodust, mis kumab salapäraselt kuu paistel, mis täna on imelikult selge. Kaugelt kostab öökulli huikamine, ja üksik nakkhiir möödub aknast. Seal silmab äkki ärimees üksikuid iseäralikke tulukesi, mis liginedes, vahepeal kustuvad ja jälle süttivad. Mõeldes, kombineerides ja uurides avastab ta, et need on autod. Kuid mis tahavad autod, siit üksikust pargist. Laansalu viskab tahtmatult pilgu kellale, see näitab 23.55. Meie senine rahulik tegelane võpatab, pomiseb läbi hammaste: „Oh, taevas! Juubell“ ja tormab trepist alla. Riietub välgukiirusel, väljub majast tõmmates ukse enda järel hooga kinni, hüppab „rattale“ ja kihutab, nii kiiresti kui ei kumagi varem, mööda kõrvalisi teid linna poole.

Autod, nii imelik kui see ongi, peatuvadki Laansalu maja ees. Mehed väljuvad ja üks võrdlemisi kõhukas härra jagab käsklusi ja juhatusi. Ta nimelt on muusikaseltsi „Helila“ koorijuht, kes oma topeltkvartetiga tuleb juubilarile üles laulma. Hästi vaikselt hiilivad mehed akna alla, kus pidavat auväärt juubilar magama. Kõhukas härra vaatab kella ja teatab, et mehed oleksid valmis, sest nad alustavad ½ minuti pärast oma äratuslaulu. Siis sorib ta oma taskuis kuni leiab kammertooni, vaatab uuesti kella, lööb helihargiga vastu kontsa, kuulatab, annab meestele hääled kätte ja sekund hiljem kajab vägev laul läbi öö. Koorijuht näeb vaeva, sest ta püüab omaenda valmistatud pühendust juubilarile väga „hingega“ ja nüansirikkalt ette kanda, teades, et ka ärimees Laansalu omab „head“ muusikameelt. Lõpetanud laulu, kuulatavad mehed, et kas juubilar tuleb juba. Kuid ei kihku ega kahku! Üks lauljaist arvab, et Laansalu on kõva unega ja vaja uuesti laulda. Ja varsti kõlabki uus laul läbi vaikse pargi ja veel vägevamalt kui enne. Kuid ka selle järele jääb kõik vaikseks.

Mehed ei tea, mida ette võtta. Laudakse veel mitu korda, kuid tagajärjeta. Ometi on kindel, et juubilar on kodus, sest oli nähtud teda linnast kodu suunas lahkuvat. Seal otsustatakse, et olgu mis on, aga juubilar tuleb äratada, kas või mõnel muul viisil. Hakatakse klop-pima, taguma ja tehakse sada imet, kuid majas jääb ikkagi salapäraselt vaikseks. Meeste kannatus on lõpemas ja tahetakse juba lahkuda, kui korraga... kõigi imestuseks, sõidab näost punane ja hingeldav juubilar jalgrattal maja ette. Mehed alguses ei saa sõnagi suust, kuid seal juba peetakse juubilarile tervituskõne, laudakse lauldu ja Laansalu omalt poolt pakub häid napse. Sealjuures seletab ta meestele, mis juhtus: „Mul polnud juubel üldse meeles. Vaatasin aknast kuud, tähti ja loodust, korraga nägin autosid ja kohe läbis ka mõte, et „hällilapse äratajad“. Sealsamas meenus ka mulle, et mul pole veine ega sakusmente kodus. Ja arvasin, et küll jõuan veel enne teid kõik vajalikud esemed kohale tuua. Sõitsin poodi, kuid oh häda! See ju kinni. Kolistasin, raputasin ja tagusin,

kuni viimaks unine viinapoodnik avas pahaselt ukse. Palusin talt kiiresti, kas tal oleks võimalus paar pudelit head veini ja muud vajalikku anda, kas või 3-kordse hinnaga. Kaupmees, no oli see ka mees, keeldus, vabandades igasuguste seadustega; kuid minu suure mangumise peale nõustus. Sain, mis vaja, ja tulin tulema.

Nüüd, nagu välk selgest taevast selgus, et olin snapperluku kinni tõmmanud ja võtme tuppa unustanud. Pidin teile ennast, nii nagu ma praegu olen, näitama. Saame ehk nüüd ühisel nõul ja jõul majja.“

Proovitakse kõik kaasasolevad võtmed, kas mõni neist luku avaks, siis tuuakse autodest muukraud ja kõikisugu tööriistu. Suure töö järele pääsevad juubilar ja juubeldajad hoonesse. Algab uus „võtmine“ ja lahkutakse sõbralikult alles mitme tunni järele. Külaliste lahkudes palub Laansalu, et külalised linna peal sellest ebaõnnestunud juubeliõöst võimalikult vähe räägiks. Kuid kurjad keeled pääsevad siiski valla, olgugi et ülejäänud osa juubelist võime pidada kordaläinuks. Ja külalistele annab nende ärimehe räbal ja hale sissekukkumine omavahel paar nädalat kõneainet. Aga Priit ise annab enesele töotuse, et järgmise juubeli teeb korralikumalt. Et see ei ununeks, ta märgib selle oma päevaraamatusse.

Möödunud kuud ja aastad oma harilikul viisil. Juba ammu on unustatud mullune juubel. Seal liigineb aga uus juubel ja nimelt linna esimesi kodanikke Priit Laansalu saab 60-aastaseks.

Jälle, juba aegsasti valmistub seltskond auväärse isiku juubeli korraldamiseks.

Seekord valmistab ka juubilar oma perega hoolega selleks sündmuseks, et eelmist ebaõnnestumist kuhjaga tasa teha.

Juubeli eelpäevaks on rikkalikud road ja veinid valmis. Öhtul otsustab peremees isiklikult lauda korraldada, siis olevat kindlam, et kõik on õigeks ajaks korras.

Tuuakse roogasid lauale, avatakse veinivaate ja toimetatakse muud vajalikku. Peremees ei puudu uskilt. Ta satub isegi hasarti ja unustab kella jälgimise. Lõppude lõpuks

on kõik valmis ja juubilar vaatleb rahuloluga oma kätetööd.

Kell lööb varsti kesköötundi. Autod sõidavad parki. Esimeseks saabub jällegi „Helila“ topelt-kvar-tett ja peagu samas koosseisus. Kuid nüüd piiluvad lauljad ettenägelikumalt akendest, kas kõik on korras. I bass, kes on kõigist pikem, ronib veelauale, et aknast sisse vaadata. Kuid kõigi imestuseks hüppab ta sealt kohe tagasi ja seletab kohkunult meestele: „Mis ma nägin: Peremees käed ristamisi rinnal nõjatub vastu seinu ja vaatab rikkalikku lauda, nagu polekski veel kesköö.“ Oodatakse, vaadatakse uuesti ja lõpuks otsustatakse: Üks puha kõik, nemad laulavad juubilaril üles nagu kord ja kohus, võtavad oma napsid ja pöörduvad uue kõneainega linna.

Möeldud tehtud. Lauljad hiilivad eesuksest tasahiljukesi tuppa, mis teenija poolt lahti jäetud, nagu enne kokku räägitud, võetakse häält ja laul läheb lahti.

Laulu kuuldes ärkab nautiv juubilar, kes oli unustanud jälgimast aega, oma vaatlustest ja hüppab taksakesi magamistuppa. Hakkab ennast kiiresti lahti rõivastuma, ise mõeldes: „Kas jõuan veel enne lahti riietuda, kui nad laulu lõpetavad?“ Just kui mehed viimse salmi lõpetavad, saab ka Priit pidžama selga. Ta tuleb unise näoga, hõõrub silmi, haigutab ja teeb, nagu oleks just une pealt äratatud. Ta on väga liigutatud, tänab südamest mehi ilusa muusika eest.

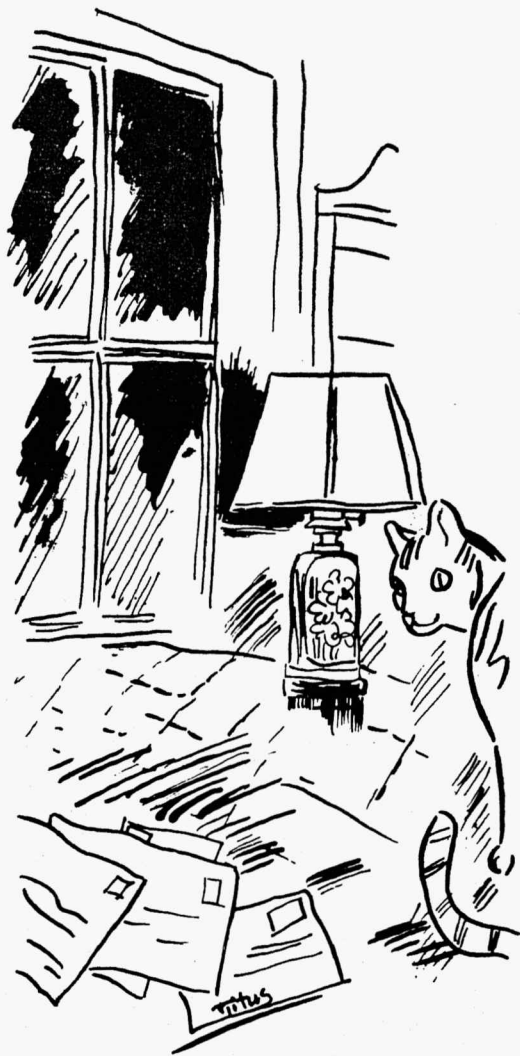
Lauljad on imestusest piiritud, ja nähes juubilari hädist ning kohmetut nägu, saavad nad vaevalt naeru pidada, kuna neil oli ju teada Laansalu kiire riietumine ja ehmatatus.

Võetakse jälle veini ja proovitakse rooge, kuni lõpuks mehed lahkuvad lõbusas meeleolus. Ka seekord on linnas juttu sellest omapärasest juubelist. Ja meie Priit Laansalu töötab kindlalt, et vähemalt 75. aasta juubel peab olema tipp-topp korras. Kuidas tal see möödub, seda ma ei tea, kuna ennustada on raske, sest Priit on praegu 62-aastane.

Loodame koos ärimehega, et tal see lõpuks õnnestuks, sest elu ju õpetab.

KIRI

MITSU tatsub mööda ahju veert, limpsab katkise servaga kausist piima ja hõõrub siis nurrutades end vastu minu jalgu. Ka tema vist tunneb end täna õhtul üksikuna ja otsib siis inimseltsi. Soe pehme kassiselg on kuidagi lohutav ja kodune vastu paljaid jalasääri. Petrooleumi lambi taht väriseb tuuletõmbuses, õrn suitsuvine kerkib leegist ja kaob toa hämarusse.

Minu vastas, köögilaua ääres istub tädi ja loeb pühakirja. Hõbehallid juuksekiharad tükivad pearäti alt esile, kortsune nägu on väsimuses õrnroosa. Käed, nii rohkes töös pargitud, on laual risti. Silmad metallraamiga prillide all on pool-suletud ja pilk neist ronib aeglaselt ühelt leheveerult teisele. Vahetevahel sulguvad nad täiesti ja pea vajub nõksatades rinnale. Kohe aga ärkab ta ja nagu hābenedes piilub ta siis üle prillide minu poole.

Teesklen, et pole ta unetukastust tähele pannud, pööran pilgu alla ja veeretän asjatult pliiatsit näpude vahel. Ei oska kuidagi alata kirja sõbratarile suvituskohas. Tühi kirjapaber nagu süüdistab mind laiskuses.

Köögis valitsev soojus rammestab mind ja säng teises toas on nii kutsuv. Päev on möödunud pingutavas töös. Tunnen end väsinuna ega suuda kuidagi midagi taibukat paberile jäädvustada. See nädal aega, mis olen maal olnud, on veninud aeglaselt ja igavalt. Päev täis askeldusi, öö roidunult kõval heinakotil. Nood unistu-

sed supelusist karastavais jõevoogudes, uitamisist metsarajul ja lõhnavast pehmest heinast lakas — on kõik tuulde lennanud. Kuis naeraks nüüd sõbratar mu nistusi, ta ei suudaks mõista mu pettumusi. Mida ometi talle kirjutada?

Akna taga sahiseb sirelipõõsas täis närbunud ja pudenenud õisi. Taevas on tume ja tähitu. Ööliblikas on tuppa lennanud ja tiirleb nüüd tule ümber, pekstes tiibu vastu lambiklaasi. Mitsu on mulle sülle hüpanud ja lamab nüüd siin kuumusest õhkuva pehme kerana. Valged vurrukarvad värisevad ühtlases hingamisrütmis. Väike hall sametine käpp lebab mu põlvel ja tõmbleb unes hiiri püüdes. Tädi pea lamab rinnal, prillid on nina otsale nihkunud.

Uni haarab mind oma embusse, tinaraske käega vean paberile read:
Armas sõbratar!

Olen väsinud. Andesta, kuid kirjutan Sulle alles homme.

Tõstan Mitsu ettevaatlikult pingile ja hajun käratult kõrvaltuppa magama, kuna lamp kustub aeglaselt petrooleumi otsa lõppedes.

Haridusminister kol. Jaakson nurgakivi müürimas

KULTUURRING

KULTUURRINGI liikmete peakoosolek 7. okt. valis kultuuriringi juhatusse liikmed Stella Kiiwet, Paul Aarne, Robert Vaidlo, Ülo Purde ja Helmut Rauman. Juhatuse jaotus ametid järgnevalt: esimees P. Aarne, abiesinaine St. Kiiwet, sekretär R. Vaidlo, laekur H. Rauman ja varahoidja Ü. Purde. Ringi vanemaiks on endiselt pr. Kallitsa Kann ja hr. Paul Viires.

„Lumeni“ väljaandmiseks valiti kolmeliikmeline toimetus, koosseisus: St. Kiiwet, P. Aarne ja H. Rauman.

Kultuuriringi korraldusel on peetud 2 referaatõhtut. Referaadid käsitlesid ekskursiooni Prantsuse Revolutsiooni 150. aastapäevale. Referaatide lühendatud sisud on ära toodud ka käesolevas „Lumenis“. Kavatsusel on veel kaks

Vasemalt:

Istuvad: S. Kiiwet, pr. K. Kann, hr. P. Viires, P. Aarne; seisavad: Ü. Purde, H. Rauman.

referaati: aprilli lõpul M. Lasseroni referaat prantsuse keeles Emile Zola 100. aasta sünnipäeva tähistamiseks. Ning kultuuriringi tegevus lõpeb hr. Max Päss'i korraldatava kirjandusliku kohtuga, kus tegelasiks on 18 õpilast „Kõrboja peremehe“ ainel enesetapmise probleemi arutamiseks.

SPORDIRING

MIE kooli sportlik sügisene tegevus algas progümn. poiste võiduga Tallinna koolide vahelisel teatejooksude-võistlusel. See tõi kooli väikese elevuse ja selle tähe all algas Spordiring oma tegevust. Spordiringi ümber koondus nagu harilikult üle 100 õpilase Ringi juhatusse valiti: esimees Ü. Purde, abiesinaine N. Sari, abilaekur J. Nigossou, sekretär R. Kokla ja varahoidja O. Kaunismaa. Revisjonikomisjoni valiti: esinaine A. Schotter, I abi H. Bach ja II abi P. Ora.

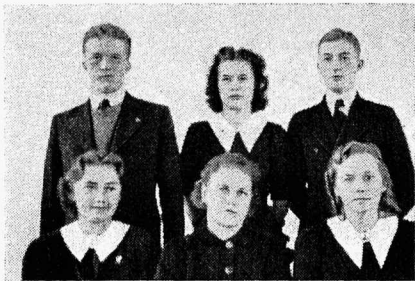
Sügisel kavatseti kohe korraldada kooli kergejõustiku esivõistlused, ent need luhusid, nagu T. K. S. Ü. esivõistlusedki, külmade ilmade tõttu. Pole huvitusetä märkida, et mainitud võistlus äratas suurt poolehoidu. Isegi väikesed algkoolipoised tahtsid võistelda. Ja üks neist põhjendas oma võistlustahet väga lihtsalt: „Näe! see poiss võistleb ka, aga mina jooksen tasta palju kiiremini.“ Siis tuli uus võit: progümn. poisid tulid T. K. S. Ü. pesapallivõistlusel esimesteks. Sellega lõppes väline tegevus ja algas hoogus pallitreening.

Vaatamata vähestel võistluskogemustele, esinesid meie gümn. naiskond võrkpallis ja progümn. meeskond võrk- ja korvpallis T. K. S. Ü. võistlusil. Omades palju head tahet, ent vähe kogemusi ja treeningut, jäidi esialgu tagasihoidlikult peatuma viimastele kohtadele, lootuses, et tuleval aastal on asi hoopis teine. Siis korraldati koolis poksikursus, millest osavõtjate lõpparvuks jäi 26 poissi. Kursus kestis umbes kuu aega. See lõppenud, korraldati kooli poksi esivõistlused, just mõni päev enne jõule. Kahjuks oli see võistlus ainult vähestele teada. Peetud matšid väärised aga seda enam vaatamist. Iga võistleja pani välja oma parima. Püüti iga hinna eest võita ja tehnilistest oskustest ei tulnud just puudu. Meie kooli meistriteks tulid ja omandasid vastavad diplomid A klassis: Kaunismaa ja Taemets, B klassis: Purde, Lõõtsman, Kivi ja Ora.

Peale jõule jätkus hoogus nallimäng ja ringi tegevuse lõppakordiks oli ringi pidu, mis toimus 6. aprillil.

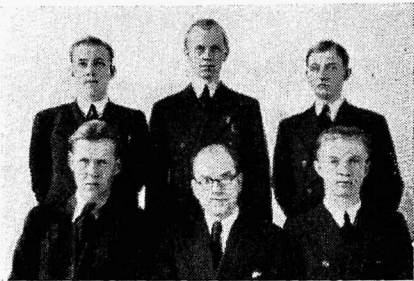
MALERING

KOOI elujõulisimaks organisatsiooniks on kahtlemata ka tänava malering. Praegu kuuluvad maleringi juhatusse ning juhivad edukalt ringi tegevust Raul Merits (esimees), Raul Renter (abiesimees), Harald Velner (sekretär), Ülo Purde (laekur) ja Kaljo Klasman (varahoidja).

Vasemalt:

istuvad: I. Nigossou, prl. Ruškevič, R. Kokla,
seisavad: A. Kaunismaa, N. Sari, Ü. Purde.

Vasemalt:

istuvad: K. Klasmann, hr. E. Oie, R. Renter,
seisavad: H. Velner, R. Merits. Ü. Purde.

Vaadates tagasi ringi tegevusele näeme, et selle intensiivsus ei küüni läinudaastase tasemeni. Maleringi mänguõhtutel on endiselt palju osavõtjaid, ent puuduvad kooli „malelõvid“. See on tingitud peamiselt sellest, et olles koormatud maleturniiridega väljaspool kooli neil ei jätku tarvilikku huvi ega aega maleringi väikesemõdulisile üritusile. „Malelõvide“ peamiseks ülesandeks on jäänud kooli väärikas esindamine Eesti koolinoorsoo ja isegi Eesti malemängu tippmeeste hulgas.

Eriti aktiivsed on olnud Raul Renter ja Georg Sari. Eesti koolinoorsoo esivõistlustel, mis peeti tänavu Pärnus, ei esinenud nad niivõrd hiilgavalt kui möödunud aastal. Georg Sari (Eesti meister 1939) saavutas 4. ja Raul Renter 9. koha. See tulemus on siiski hinnatav kui arvestada seda, et konkurents oli äärmiselt tugev just provintsi maletajate tõttu ja et puudus sarnasele suurvõistlusele kohane puhkus ja treening. Tallinna koolinoorsoo esivõistlustel on Renteril suured lootused esikohale. Samuti on Saril ja Renteril suured šansid E. Bergman'i mälestusturniiril.

Kahjatsusega tuleb märkida Eino Viidiku, Hans Heilman'i, Ülo Purde Raul Merits'a eemalejäämist malemängust. Viidik ja Merits esinevad vahetevahel Tall, Seltsidevahelisel võistlusel T. K. Mal. Ü. nimel, kuid sedagi harva. Muuseas on huvitav märkida, et Tallinna Koolinoorsoo Esindusmeeskonnas on pooled meeskonna liikmed meie koolist.

Kooli noorem maletajaskond on esinenud edukalt ja on väärrikaks järeldasvaks koolist lahkujatele. Progümnaasiumi meeskond võistles kahel korral V reaalkooliga, kaotades 1939. a. sügisel, kuid revanšeeris 1940. a. talvel, võites ülivõimsalt. Sellel hooajal seisab veel ees võistlus Õpetajate seminari ja Pedagoogiumiga.

Tallinna koolinoorsoo II klassi maleesivõistlusele saadeti kooli maleringi poolt 4 nooremat võistlejat: H. Velner, J. Kuldeva, R. Huik ja R. Rajalo.

Seoses õpingute lõpetamisega lahkuvad meie maleringi parimatest maletajatest Raul Renter, Eino Viidik, Hans Heilman ja Raul Merits. „Vanaks kännuks“ jääb ainult Georg Sari, keda võib õigusega nimetada meie maletajaskonna isaks. Tema käest on saanud male algõpetust enamik meie kooli tippmaletajatest, loota jääb et ta noorematele maletajatele veelgi parema ettevalmistuse annab ja seega meie kooli malelist taset veelgi parandab.

Viimaseks suurürituseks lahkujatele on sõprusvõistlus Pärnu Poeglaste Gümnaasiumiga 1. ja 2. mail k. a. Pärnus.

Hoolimata Pärnu ebaõnnest võib lugeda ka edaspidi meie kooli Eesti parimaks malekooliks. Selle positsiooni kaitsmine langeb edaspidi nooremate maletajate hooleks. Noortel on eeldused selle positsiooni kindlustamiseks ja parandamiseks. Vajalik on ainult visa ja sihikindel töö, sest male on teaduslik mäng ja vajab peale geniaalsuse sädeme teoreetilisi teadmisi. Kooli maletajaskond jääb lootma, et kooli nooremad maletajad suudavad edaspidi hoida kooli maleau vähemalt sama kõrgel kui seni, lisades maleringi võitudele palju uusi.

USINE
PARK & Cie

TALLINN KOPLI 8

BUREAU
V. KARJA 5

CHAPEAUX

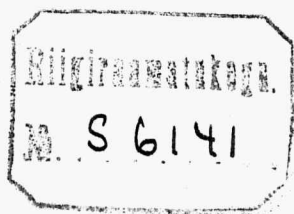
pour messieurs,
pour dames et
pour écoliers

PAUL
MICHELSON

MÜÜRIVAHE 9

Soovitab
igasuguseid

kooli- ja
vormi-
mütse

Reservitud

EESTI KIVIÕLI A/Ü.

Suurim õlitöööstus Eestis

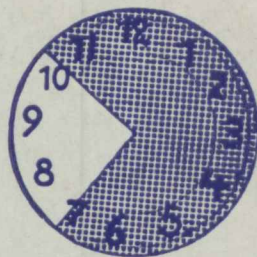

T e h a s e d : Kiviõlis,
kõnetr.: Kiviõli 29

Müügibüroo: Tallinn, Pärnu mnt. 10
kõnetr.: 478-66

S 6141

PÜHENDAGE

OMA VABA AEG ENESE-
ARENDAmiseLE, LUGEDES

KIRJANDUST

KOOLIRAAMATUID
KOOLITARBEID
KIRJUTUSMATERJALE
JONISTAMIS- JA
MAALIMISTARBEID
PABERIKAUPU
KANTSELEITARBEID
JNE. JNE.
SOOVITAVAD SUURES
VALIKUS

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED

TALLINN: ● S.-KARJA 23
● PIKK 2

„LASTE RÕÕM“ LOOB LASTELE RÕÕMSA
MEELEOLU

ILMUB KORD KUUS